

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Selvitys Kivirannan koulun opetushenkilökunnan arjesta, yhteisöpedagogin työtehtävistä ja -mahdollisuuksista

Mirva Vähä & Sanna Katajaisalo

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)
Marraskuu 2011

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Mirva Vähä ja Sanna Katajaisalo	Sivumäärä 62 + 4
Työn nimi Selvitys Kivirannan koulun opetushenkilökunnan arjesta, yhteisöpedagogin työtehtävistä ja -mahdollisuuksista	
Ohjaavat opettajat Regina Pesonen ja Jaana Karjalainen	
Työn tilaaja Humanistinen ammattikorkeakoulu, Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hanke	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyömme tavoitteena oli selvittää Kivirannan koulun opetushenkilökunnan arkipäiväisiä tilanteita. Samalla selvitimme Kivirannan koulun ja yhteisöpedagogien yhteistyömahdollisuuksia sekä yhteisöpedagogin mahdollisia työtehtäviä kouluympäristössä.</p> <p>Opinnäytetyössämme aineistonkeruumenetelmänä käytimme kyselylomaketta. Kyselylomakkeessa oli puolistrukturoidun haastattelun piirteitä, koska kyselymme pääosiltaan koostui avoimista kysymyksistä ja kysymykset olivat kaikille vastaajille samat. Kyselymme kohderyhmänä olivat Kivirannan koulun opetushenkilökunnan jäsenet. Kyselylomakkeemme perustui laadullisen tutkimusmenetelmän teoriaan. Lisäksi hyödynsimme opinnäytetyössämme fenomenologista tutkimusstrategiaa ja sen teoriaa.</p> <p>Opinnäytetyömme tilaajana toimi Humanistisen ammattikorkeakoulun Uusiutuva koulu ja nuorisotyö –hanke, jonka tavoitteena on tuottaa tietoa koulussa tehtävästä nuorisotyöstä huomioitavaksi alan koulutuksiin sekä nuorisotyön ja koulun yhteistyön mahdollisuuksista. Hankkeella kehitetään nuorisotyön toimintatapoja, työmuotoja ja uudenlaista työnkuvaa koulussa toimiville nuorisotyöntekijöille.</p> <p>Opinnäytetyömme kautta selvisi Kivirannan koulun opetushenkilökunnan arkisia tilanteita ja niihin liittyviä toimijoita. Tätä kautta selvisi tilanteita, joissa yhteisöpedagogi voisi toimia kouluympäristössä. Selvityksessä saatujen tulosten perusteella voidaan todeta millaisiin työtehtäviin yhteisöpedagogi voisi sijoittua Kivirannan koulussa. Lisäksi selvityksessä saatujen tulosten perusteella voidaan todeta millaisia työn tavoitteita ja periaatteita yhteisöpedagogin työskentely kouluympäristössä vaatii.</p> <p>Opinnäytetyömme tuo tunnettavuutta ammattinimikkeellemme ja viitoittaa tietä yhteisöpedagogeille alakouluympäristöön. Tätä kautta olemme tuottaneet uudenlaista tietoa Kivirannan koululle, ammatilallemme sekä Uusiutuva koulu ja nuorisotyö –hankkeelle. Lisäksi olemme tuottaneet uudenlaista tietoa alakoulussa tehtävälle nuorisotyölle Kivirannan koulun osalta. Opinnäytetyömme kautta tullutta uutta tietoa voidaan soveltaa myös muihin alakouluihin.</p>	
Asiasanat koulu, nuorisotyö, perusopetuslaki, nuorisolaki, monialainen yhteistyö	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
The Degree Programme in Civic Activities and Youth Work (210 ects)

ABSTRACT

Authors Mirva Vähä and Sanna Katajaisalo	Number of Pages 62 + 4
Title The Report on Teaching Personnel's Everyday Life in Kiviranta School, Tasks and Opportunities of Community Educators Work	
Supervisors Regina Pesonen ja Jaana Karjalainen	
Subscriber HUMAK university of applied sciences, Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -project	
<p>Abstract</p> <p>Target of this thesis was to clear up teaching personnel's everyday life situations in Kiviranta school. At the same time we wanted to clarify community educator's possible tasks and cooperative possibilities in school environment.</p> <p>Material for the report was collected by using a survey form. The survey form used has features of half-structured interview, because the survey consists mainly of open questions and questions were same to every interviewee. The survey form is based on qualitative research method theory. Phenomenological research strategy and its theory are also benefited in the thesis. Target group of the survey was personnel of Kiviranta school.</p> <p>Subscriber of the report was Uusiutuva koulu ja nuorisotyö –project of HUMAK University of Applied Sciences. Target of the project was to produce new information on youth work and cooperative possibilities in schools when planning education of the sector. The project also aims to develop procedures of youth work, work methods, as well as new kind of job description for youth workers in schools.</p> <p>Our thesis cleared up teaching personnel's everyday life situations and related operators in Kiviranta school. We managed to find out several situations where community educator could operate in school environment. Also, as a result of the survey we can state what kind of tasks would be suitable for community educator working in Kiviranta school. In addition, the results of the report tell what kind of targets and principles community educator working in a school environment requires.</p> <p>Our thesis gives recognizability for our title and marks road for community educators to primary school environment. We have produced new kind of information to Kiviranta school, to our sector and to Uusiutuva koulu ja nuorisotyö –project. Additionally, we have produced new data on youth work in primary schools. This information can be applied to other primary schools, too.</p>	
Keywords school, youth work, basic education act, youth act, multidisciplinary cooperation,	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	2
ABSTRACT	3
 1. JOHDANTO	 6
2. SELVITYKSEN LÄHTÖKOHDAT	7
2.1 Selvityksen tausta ja tarkoitus	7
2.2 Uusiutuva koulu ja nuorisotyö –hanke	9
2.3 Kivirannan koulu	9
3. SELVITYKSEN TOTEUTUS	10
3.1 Tutkimusmenetelmät	10
3.2 Aineistonkeruu	11
3.3 Aineiston analyysi	13
3.4 Selvityksen luotettavuus ja eettisyys	14
4. NUORISOTYÖ	15
4.1 Nuorisolaki	16
4.1.1 Nuorisolain tavoitteet	16
4.1.2 Nuorisolain määritelmät	17
4.2 Kunnallinen nuorisotyö	19
5. KOULU	20
5.1 Koulu organisaation, yhteisön ja kulttuurin käsitteiden näkökulmasta	21
5.2 Koulun perustehtävät	22
5.3 Koulu kasvattaa	24
5.4 Perusopetuslaki	24
5.4.1 Oppivelvollisuus ja sen laajuus	25
5.4.2 Perusopetuksen tavoitteet, järjestäjät ja sisältö	26
5.4.3 Perusopetuslain mukainen opetussuunnitelma	28
5.4.4 Perusopetuslain mukaiset oppilaan oikeudet ja velvollisuudet	29
6. KOULU JA NUORISOTYÖ	30
6.1 Sosiaalinen vahvistaminen	30
6.2 Yhteisöllisyys kouluympäristössä	31
6.3 Monialainen nuorisotyö koulussa	33
6.3.1 Oppilashuoltotoiminta	34
6.3.2 Koululaisten aamu- ja iltapäiväkerhotoiminta	36
6.3.3 Koulun kerhotoiminta	38
6.3.4 Oppilaiden nivelvaiheet	40

7. SELVITYKSEN TULOKSET	42
7.1 Kohderyhmämme ammatillinen erityisosaaminen ja työn tavoitteet	42
7.2 Koulun arjen tyypillisiä tilanteita ja kohtaamisia	43
7.2.1 Työn huippuhetkiä	44
7.2.2 Työn haasteelliset asiat ja tilanteet oppilaiden kanssa	46
7.3 Monialainen yhteistyö	47
7.3.1 Kohderyhmän suhteet eri toimijoihin	47
7.3.2 Tärkeät henkilöt työympäristössä	47
7.3.3 Hetket, joissa on tarvittu toisen ammattialan edustajaa	49
7.4 Yhteisöpedagogi helpottamassa työskentelyä?	50
7.5 Yhteisöpedagogin työtehtävät kouluympäristössä	51
7.6 Yhteisöpedagogin työn periaatteet ja tavoitteet kouluympäristössä	52
7.7 Kohderyhmämme näkemyksiä ihannekoulusta	53
8. YHTEENVETO	54
9. POHDINTA	56
LÄHTEET	59
LIITTEET	63

Liite 1 Kyselylomake

Liite 2 Koulussa toimivien nuorisotyöntekijöiden työnkuva

Liite 3 Arvostava Keskustelu

Liite 4 Curriculum Vitae

1. JOHDANTO

Opinnäytetyömme aiheen, Selvitys Kivirannan koulun opetushenkilökunnan arjesta, yhteisöpedagogin työtehtävistä ja – mahdollisuuksista, pohjana on sosiaalisen vahvistamisen suuntautumisen projektiopintomme Tornion Kivirannan koululla. Tätä kautta meillä oli ennen opinnäytetyömme työstämistä tietoa ja kokemusta Kivirannan koululla työskentelystä.

Opinnäytetyömme aiheesta ei ole aiemmin tehty selvitystä Torniossa. Tästä syystä koimme aiheen mielenkiintoiseksi. Aiheen valintaan vaikutti myös Humanistisen ammattikorkeakoulun Uusiutuva koulu ja nuorisotyö –hankkeen kannustus selvityksen tekemiselle.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli kartoittaa Kivirannan koulun opetushenkilökunnan arkipäiväisiä tilanteita. Samalla selvitimme Kivirannan koulun ja yhteisöpedagogien yhteistyömahdollisuuksia sekä yhteisöpedagogin mahdollisia työtehtäviä kouluympäristössä. Selvityksemme aineiston keräsimme kyselylomakkeen muodossa. Vastaajina kyselyssämme toimivat Kivirannan koulun opetushenkilökunnan jäsenet.

Monialainen yhteistyö on nostanut viime aikoina enemmän päätään kouluympäristössä. Kouluympäristöön tarvittaisiin lisää uusia toimijoita lisääntyneiden ongelmien vuoksi. Opinnäytetyöllämme osoitamme kuinka yhteisöpedagogilla olisi ammattitaitoa toimia osana koulun henkilökuntaa sekä sen, että kouluympäristöstä löytyy työtehtäviä, joihin yhteisöpedagogin ammattitaito soveltuisi.

Opinnäytetyömme kautta tuotamme uudenlaista tietoa niin Kivirannan koulun opetushenkilökunnalle kuin omaa ammattialaamme ajatellen. Selvityksemme avulla teemme yhteisöpedagogin ammattinimikkeelle tunnettavuutta. Lisäksi toivomme, että opinnäytetyömme tavoittaisi muiden alakoulujen opetushenkilökuntia.

2. SELVITYKSEN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Selvityksen tausta ja tarkoitus

Idean opinnäytetyöhömme saimme keväällä 2011, jolloin suoritimme sosiaalisen vahvistamisen suuntautumisen projektiopintomme Tornion Kivirannan koululla, projektimme kesti kolme kuukautta. Projektimme aiheena oli 6.luokkalaisten voimaannuttaminen ja osallistaminen yläkoulun kynnyksellä – yhteisöpedagogi Kivirannan koulussa. Näin ollen projektiopintomme ja opinnäytetyömme linkittyvät hyvin toisiinsa. Projektiopintojemme aikana havaitsimme, että yhteisöpedagogeille olisi työnsarkaa alakouluympäristössä. Opinnäytetyötämme aloimme työstää syksyllä 2011.

Projektimme tavoitteena oli voimaannuttaa 6. luokkalaisia yläkoulun kynnyksellä. Osatavoitteinamme olivat muun muassa tutustuttaa oppilaat nuorisotoimeen, sen tiloihin ja -toimintaan, ehkäistä koulukiusaamista ja –väkivaltaa sekä huomioida yksilöt ryhmissä, ei vain yhtenä ryhmänä, erityisesti huomioida heikompia yksilöitä. Projektimme päätavoitteena oli edistää oppilaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia yläkouluun siirtyessä.

Projektiimme sisältyi kuudesluokkalaisten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisääminen sekä heidän kasvunsa ja kehityksensä tukeminen. Erityisen tärkeää oli kannustaa yksilöitä olemaan itsevarmempia ryhmässä ja toimimaan tasavertaisina ryhmän jäseninä. Projektin taustalla oli huoli varhaisnuorten nykytilanteesta sekä heidän pärjäämisestään siirryttäessä yläkouluun. Katsoimme tarpeelliseksi sen, että yhteisöpedagogin ammattitaitoa osattaisiin hyödyntää myös kouluympäristössä. Pyrkimyksenä oli nähdä yhteisöpedagogi osana koulun henkilökuntaa ja tuoda yhteisöpedagogin ammattialaa tunnetuksi koulun henkilökunnalle sekä toimia opettajien opetustyön tukijana.

Koimme projektimme aikana, että Kivirannan koulun rehtori oli perillä meidän ammattialaan soveltuvista työtehtävistä. Useat Kivirannan koulun työyhteisöön kuuluvat jäsenet eivät olleet kovinkaan tietoisia ammattialastamme ja meitä yritettiin luokitella koulunkäynti- ja kouluavustajiksi. Kuitenkin kohderyhmämme, kuudesluokkalaisten

opettajat arvostivat projektityötämme. He eivät kokeneet meitä kouluavustajiksi, vaan antoivat meille asianmukaisia työtehtäviä ja pitivät meitä ”yhteistyökumppaneinaan”.

Projektimme aikana kohtasimme tilanteita, joissa oppilaat kutsuivat meitä opettajiksi/apuopettajiksi. Aluksi oppilaat olivat hämmentyneitä siitä, että luokkaan tuli aikuisia henkilöitä, joita ei kuitenkaan saanut kutsua opettajiksi. Oppilaille oli selvästi iskostunut ajatus siitä, että luokassa oleva aikuinen on tavallisesti opettaja. Opetimme oppilaat kutsumaan meitä etunimillämme ja korostimme olevamme luotettavia aikuisia henkilöitä, jotka ovat koulussa heitä varten tukemassa heidän toimintojaan.

Projektiopintojemme päätyttyä saimme positiivista palautetta Kivirannan koulun rehtorilta ja kuudensien luokkien opettajilta. He olivat kokeneet projektimme hyödylliseksi ja tarpeelliseksi. Erityisesti kuudensien luokkien opettajat mainitsivat projektimme hyvän vaikutuksen näkyvän myös tavallisessa kouluarjessa. Opettajat olivat varmoja siitä, että projektimme ansiosta kuudensien luokkien oppilaiden tie yläkouluun on aiempaa vaivattomampaa ja sopeutuminen yläkouluun helpompaa. Projektiopintojemme aikana huomasimme itse, että nuorisotyön asiantuntijuudelle olisi käyttöä yhteisen kasvatustehtävän tukemisessa alakoulussakin.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää Kivirannan koulun arkipäiväisiä tilanteita, joissa erinäiset toimijat ovat kokeneet onnistumisen hetkiä sekä tilanteita, joissa he ovat tarvinneet toisen toimijan apua. Lisäksi selvitimme koulun arkisia tilanteita, joissa yhteisöpedagogista olisi voinut olla apua. Näin ollen kartoitimme Kivirannan koulun ja yhteisöpedagogien yhteistyömahdollisuuksia sekä samalla kartoitimme yhteisöpedagogin mahdollisia työtehtäviä kouluympäristössä.

Opinnäytetyömme kautta tuotamme uudenlaista tietoa niin Kivirannan koululle kuin omaa ammattialaamme ajatellen. Vastaavanlaista selvitystä ei ole aiemmin tehty Torniossa. Tornion alueen alakouluissa ei tehdä suoranaisesti nuorisotyötä vaan koulut toimivat yhteistyössä kaupungin nuorisotoimen kanssa. Tästä syystä koemme alakouluun tehtävän nuorisotyön tutkailun tarpeelliseksi, koska Humanistisesta ammattikorkeakoulusta on tuotettu enemmän opinnäytetöitä yläkouluun liittyen.

2.2 Uusiutuva koulu ja nuorisotyö - hanke

Opinnäytetyömme tilaajana toimii Humanistisen ammattikorkeakoulun Uusiutuva koulu ja nuorisotyö – hanke, joka on alkanut vuonna 2011 ja päättyy vuonna 2013. Hanketta rahoittaa Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM). Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hankkeessa toimintatapoina ovat projektityöntekijän Konnevedellä toteuttama nuorisotyöntekijäkokeilu koulun ja vapaa-ajan toimintaympäristöissä, kehittämisverkostot ja tuki kouluissa nuorisotyötä tekeville ja opintoja suorittaville yhteisöpedagogiopiskelijoille. Lisäksi hankkeessa tehdään monialaista verkostoyhteistyötä nuorisoalan ja opetuksen kouluttajien kanssa sekä järjestetään seminaareja, koulutuksia ja julkaisuja tutkimustoimintaa. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011.)

Tavoitteena Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hankkeessa on tuottaa tietoa koulussa tehtävästä nuorisotyöstä huomioitavaksi alan koulutuksiin kuten yhteisöpedagogien ammatillisen osaamisen vahvistamiseen kouluympäristössä sekä nuorisotyön ja koulun yhteistyön mahdollisuuksista. Näin ollen hankkeella pyritään mahdollistamaan toimintatavan levittäminen ja vakinaistuminen. Hanke kehittää nuorisotyön toimintatapoja, työmuotoja ja uudenlaista työnkuvaa koulussa toimiville nuorisotyöntekijöille. Hankkeella pyritään hakemaan vastauksia nuorisotyön merkitykseen ja tarpeeseen koulussa. Hankkeen visio on ”Sankariteoista vakinaiseen toimintakulttuuriin”. (mt.)

2.3 Kivirannan koulu

Kivirannan koulun opetushenkilökunta toimii opinnäytetyömme selvityksen kohde-ryhmänä. Kivirannan koulu on Torniossa toimiva alakoulu, jossa järjestetään perusopetusta 1-6 luokkien oppilaille. Koulussa toimii 16 perusopetusryhmää ja kaksi pienryhmää; dysfasia- ja joustoluokka. Opetushenkilökunta koostuu luokanopettajista, kielten opettajista, erityisopettajista, koulunkäyntiavustajista sekä kouluavustajista. Henkilökuntaan kuuluu myös rehtori, koulusosionomi, kanslisti, terveydenhoitaja, siivoajat sekä keittiöhenkilökunta. Koulun tiloissa toimii myös esiopetusryhmät, Kivirannan hammashoitola ja Kivirannan iltapäiväkerho. (Tornion kaupunki 2007a.)

Suomessa perusopetuksesta on säädetty perusopetuslaissa (21.8.1998/628), johon on kirjattu eduskunnan päätökset muun muassa Suomessa toteutettavasta perus-

opetuksesta ja oppivelvollisuudesta sekä aamu- ja iltapäivätoiminnasta (Perusopetuslaki 628/1998). Tätä lakia noudatetaan Suomen jokaisessa kunnassa, ja sen perusteella laaditaan kunnan tarjoamat perusopetuspalvelut. Perusopetuslain toisen luvun 4§:ssä on säädetty, että kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille perusopetusta sekä oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna esiopetusta (mt.).

3. SELVITYKSEN TOTEUTUS

3.1 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyömme on laadullinen tutkimus, jossa hyödynnämme myös fenomenologista tutkimusstrategiaa. Fenomenologista tutkimusstrategiaa käytämme, koska hyödynnämme projektiopinnoissamme tehtyjä havaintoja. Yleensä laadullisessa tutkimuksessa ihminen on tiedonkeruuväline. Laadullisessa tutkimuksessa käytettävien menetelmien kautta tutkimushenkilöiden omat näkökulmat ja ajatukset pääsevät esille, aineistosta tulee kattavaa eikä niiden tulkinta perustu satunnaisiin poimintoihin. Laadullisen tutkimuksen avainkäsitteinä voidaan pitää mielekkyyttä, ymmärrystä, selittämistä sekä jokapäiväisiä arkikokemuksia. (Kyllönen 2009.)

Karkeimmillaan laadullista tutkimusta voidaan määritellä aineiston muodon kuvaukseksi, joka ei ole numeraalinen. Laadullista tutkimusta verrataan usein määrälliseen tutkimukseen ja sen olemus määritellään sitä kautta. Laadullinen aineisto on ilmiänsul- taan tekstiä, joka on voinut syntyä tutkijasta riippuen tai riippumatta. Lisäksi laadullinen tutkimus pyritään useimmiten analysoimaan mahdollisimman perusteellisesti, jolloin myös pieni otanta voi riittää. Näin ollen aineiston tieteellisyyden arvostelupe- ruste ei ole otannan määrä vaan sen laatu. (Eskola & Suoranta 2005, 13, 15, 18.)

Fenomenologinen tutkimusstrategia painottaa kokemuksia ja aistihavaintoja sekä edellä mainittuihin perustuvaa ymmärryksen kehittymistä tutkimuskohteesta. Fenomenologinen tutkimusstrategia voi painottua tutkijan itsensä ja hänen omien koke- musten ja ymmärryksen muodostumisen tarkkailuun. Tavoitteena on siis suoran ko-

kemuksen kautta tuottaa tutkimuskohteesta tietoa. Tutkimuksen kohdetta kuvataan ja analysoidaan tutkimusprosessin aikana muotoutuneiden kokemusten kautta. (Jyväskylän yliopisto 2011a.)

Fenomenologisen tutkimusstrategian kautta voidaan tarkastella muiden ihmisten kokemusta ja ymmärryksen muodostumista heidän kokemustensa kautta. Näissä molemmissa fenomenologisen tutkimusstrategian muodoissa lähtökohta on tutkijan avoimuus. Tutkija ei siis pyri lähestymään tutkimuskohdetta ennalta määrätyn oletuksien, määritelmien tai teoreettisten viitekehyksien. Fenomenologisen tutkimusstrategian olemukseen kuuluu pohdiskeleva työote. (mt.)

3.2 Aineistonkeruu

Yksi aineistonkeruumenetelmä on kysely. Se on survey-tutkimuksen keskeinen menetelmä. Englanninkielestä tuleva termi *survey* merkitsee sellaisia kyselyn, haastattelun ja havainnoin muotoja, joissa aineistoa kerätään standardoidusti. Survey-tutkimuksessa tietyistä perusjoukosta kohdehenkilöt muodostavat otoksen tai näytteen. Standardoituus tarkoittaa sitä, että jos haluaa selvittää jonkun tietyn asian, tätä asiaa on kysyttävä kaikilta vastaajilta tarkalleen samalla tavalla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 182.)

Opinnäytetyöaineistomme perustuu kyselylomakkeisiin (liite 1), jotka pääosin koostuu avoimista kysymyksistä. Aluksi pohdimme aineistonkeruumenetelmäksi haastattelua. Valitsimme kuitenkin aineistonkeruumenetelmäksi kyselyn, koska se oli helpompi toteuttaa ja sillä saimme suuremman otannan kuin olisimme haastattelulla saaneet. Lisäksi haastattelun toteuttaminen olisi tuottanut meille suuria ongelmia, koska haastattelujen ajankohdat olisi ollut haastavaa sovittaa kohderyhmämme työaikatauluihin. Oletuksemme oli ettei kohderyhmämme olisi ollut halukas käyttämään vapaa-aikaansa haastatteluihin osallistumiseen.

Tutustuimme aineistokeruumenetelmään liittyvään kirjallisuuteen ennen kyselyn laatimista. Hyödynsimme projektiopintojemme aikana saatuja ”Koulussa toimivien nuorisotyöntekijöiden työnkuva” – kaavaketta (liite 2) sekä ”Arvostava keskustelu” – ai-

neistoa (liite 3). Kyselyyn mukaan liitimme kolme ”Yhteisöpedagogin CV” – aineistoa (liite 4), johon kohderyhmämme halutessaan pystyi tutustumaan ymmärtääkseen paremmin ammattialaamme sekä nuorisotyön rooleja ja työmahdollisuuksia kouluympäristössä.

Kyselylomaketta tehdessämme olimme yhteydessä ohjaavaan lehtoriimme ja opinäytetyömme tilaajaan, jonka jälkeen kyselylomakkeeseemme tehtiin muutoksia ja tutkimusnäkökulmaa hieman muutettiin alkuperäisestä suunnitelmasta. Alkuperäisen suunnitelman mukaan olisimme selvittäneet onko yhteisöpedagogeille tarvetta Kivirannan koulussa, suunnitelman muutoksen myötä näkökulmaksi tuli oletus siitä, että yhteisöpedagogeja tarvitaan Kivirannan koulussa. Kyselylomakkeen kautta selvitettiin miten kohderyhmä hyödyntäisi yhteisöpedagogien ammattiosaamista.

Teimme kyselylomakkeestamme perinteisen paperiversion. Kysymykset olivat koko kohderyhmälle samat. Tehdessämme kyselylomaketta huomasimme kyselylomakkeessamme olevan lomakehaastattelun piirteitä, erityisesti puolistrukturoidun haastattelun piirteet näkyvät kyselylomakkeessamme. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat vastaajille samat ja valmiita vastausvaihtoehtoja ei ole (Eskola & Suoranta 2008, 86).

Valitsimme kyselylomakkeeseemme pääosaksi avoimia kysymyksiä, koska ne sallivat vastaajien ilmaista itseään omin sanoin. Emme halunneet ehdottaa vastauksia, vaan vastaajat saivat itse osoittaa tietämystään asiasta ja kertoa mikä heille itselleen on olennaista tietoa. Lisäksi kyselylomakkeemme sisälsi kaksi monivalintakysymystä, jolloin asioiden vertailu analyysivaiheessa oli helpompaa. Monivalintakysymyksien hyvänä puolena koimme myös sen, että vastauksista ei tule niin kirjavia ja vaikeasti tulkittavia. (Kyllönen 2009.)

Toimitimme kyselylomakkeet henkilökohtaisesti Kivirannan koulun rehtorille. Hän lupasi jakaa kyselyt kohderyhmällemme. Olimme informoineet Kivirannan koulun rehtoria etukäteen kyselylomakkeista. Annoimme kohderyhmällemme vastausaikaa viikon verran, jotta olisimme saaneet aineiston analysoitavaksi mahdollisimman pian. Vastausaikaa jouduimme kuitenkin pidentämään pienen palautusmäärän vuoksi. Aluksi

saimme vastauksia vain yhdeksältä vastaajalta. Pidentetyn vastausajan jälkeen saimme vastauksia yhteensä 13/31 kappaletta.

3.3 Aineiston analyysi

Tarkoituksena laadullisen aineiston analyysillä on selkeyttää aineistoa ja tuottaa uutta tietoa tutkittavasta asiasta. Aineisto pyritään tiivistämään analyysillä, kuitenkin kadottamatta aineiston sisältämää informaatiota. Analyysillä pyritään tekemään aineistosta selkeää ja mielekästä sekä kasvattaa aineiston informaatioarvoa. (Eskola & Suoranta 2005, 137.)

Kun saimme kyselylomakkeet takaisin, oli analysoinnin vuoro. Avoimien vastausten vuoksi analysointi vei oman aikansa. Aluksi luimme kaikki vastaukset lävitse ja kokosimme aihekokonaisuuksia. Aihekokonaisuudet nousivat vastauksista helposti esille ja tämä helpotti myös tulosten analysointia. Täten opinnäytetyömme aineiston teemoittelimme ja myös joiltain osin tyypittelimme.

Laadullisen analyysin perusmenetelmänä käytetään usein teemoittelua. Teemoittelulla pyritään hahmottamaan tutkimusaineistosta keskeisiä aihepiirejä eli teemoja. Teemoiksi voidaan hahmottaa sellaisia aihekokonaisuuksia, jotka toistuvat aineistossa muodossa tai toisessa. Analyysimenetelmänä teemoittelu alkaa teemojen muodostamisesta ja ryhmittelystä kohti niiden yksityiskohtaisempaa tarkastelua. (Jyväskylän yliopisto 2011b.)

Myös tyypittely on laadullisen analyysin perusmenetelmä. Tyypittelyssä tutkimusaineistosta tiivistetään toistuvia ja sille ominaisia piirteitä, tapahtumakulkuja tai merkityksiä. Pyrkimyksenä on yksinkertaistaa ja yleistää aineisto analyysin kautta havainnollisiin tyyppeihin. Aineiston avulla analyysissa voidaan muodostaa tyyppikuvauksia. Analysoitavan aineiston tulee olla tyypittelyyn sopivaa ja riittävän laajaa, jotta tyypittely olisi mielekästä. (Jyväskylän yliopisto 2011c.)

3.4 Selvityksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkija itse ja hänen rehellisyytensä on laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuden kriteeri. Tämä johtuu siitä, että arvioinnin kohteena ovat tutkijan itsensä tekemät toimet, valinnat ja ratkaisut. Tärkeä asia laadullisen tutkimuksen luotettavuudessa on tutkijan tarkka selostus tutkimuksen vaiheista. (Eskola & Suoranta 2005, 210; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 217.)

Oman selvityksemme luotettavuutta on pyritty tuomaan esille kertomalla mahdollisimman tarkasti selvityksen eri vaiheet teoriaan pohjaten. Olemme tuoneet esille selvityksemme lähtökohdat, selvityksen kohderyhmän, omat havaintomme projektiopinnoistamme sekä aineistonkeruumenetelmämme ja analyysitapamme. Selvityksemme luotettavuutta lisää myös se, että selvityksessä on käytetty useampaa kuin yhtä menetelmää. Kyselylomakkeiden lisäksi hyödynnämme omia havaintojamme projektiopinnoistamme. Näin ollen selvityksemme täyttää triangulaation määritelmän.

Triangulaatio - termi jaetaan kolmeen eri alueeseen. Näitä alueita ovat aineisto- ja menetelmätriangulaatio, tutkijatriangulaatio sekä teoreettinen triangulaatio. Aineisto- ja menetelmätriangulaatio tarkoittaa sitä, että aineistoa on kerätty eri menetelmillä ja siihen on käytetty eri tutkimusaineistoja. Tutkijatriangulaatiolla tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa on kaksi tai useampi tekijä, jotka toimivat aineistonkerääjinä, tulosten analysoijina ja tulkitsijoina. Teoreettinen triangulaatio tarkoittaa, että ilmiötä lähestytään eri teorioiden valossa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 218.)

Tutkimusta tehtäessä tutkijan tulee tehdä tietoisia ja eettisesti perusteltuja ratkaisuja tutkimustoiminnan eri vaiheissa. Ensimmäinen tällainen vaihe on tutkimusaiheen valinta, toinen vaihe on tutkittavien henkilöiden kohtelu ja kolmantena vaiheena tutkimuksen totuudenmukaisuus. Kun tutkimuskohteena ovat ihmiset, tulee heiltä selvittää suostumus tutkimukseen ja tutkimukseen osallistuminen tulee olla kaikille osallistujille vapaaehtoista. Tutkimusaineiston keräämisvaiheessa tulee huomioida tutkittavien anonyymiuden takaaminen, luottamuksellisuus ja aineiston tallentaminen asianmukaisella tavalla. (mt., 26–28.)

4. NUORISOTYÖ

Tutkaillessamme nuorisotyö – käsitettä huomasimme, ettei sille löydy yksiselitteistä ja yleisesti kelpuutettua merkitystä. Usein nuorisotyö mielletään yläkouluikäisille kohdennetuksi toiminnaksi. Nuorisotyö on kuitenkin paljon laaja-alaisempaa työtä, koska nuorisotyö kohdentuu kaikkiin alle 29-vuotiaisiin. Usein nuorisotyö yleistetään suppeasti tilatoiminnaksi, jota kuntien nuorisotoimet tarjoavat. Olemme törmänneet myös luuloon, jonka mukaan nuorisotyöksi mielletään vain kunnan nuorisotoimen tarjoamat palvelut. Olemme lisäksi huomanneet sen, että nuorisotyötä ei ajatella läheskään aina kasvatustyönä. Nuorisotyö mielletään usein pelkästään ohjaamistyöksi. Tässä luvussa määrittelemme nuorisotyö – käsitettä teorian tiedon pohjalta.

Cederlöfin (1998,9) mukaan nuorisotyö voidaan luokitella osaksi suomalaista hyvinvointipolitiikkaa. Nuorisotyössä on terveydellisiä, sosiaalisia, taloudellisia ja kasvatuksellisia tekijöitä, jolloin sen toimintaan linkittyy yhteiskunnallinen sävy. Kun nuorten elinoloja parannetaan yhteistyössä nuorisoyhdistysten ja eri hallinnonalojen kanssa, pystytään edistämään terveyttä, ennaltaehkäisemään sairauksia sekä vähentämään syrjäytyneiden nuorten määrää.

Aaltonen (2007, 26) määrittelee nuorten kasvuympäristöjen koostuvan niin kodista, koulusta kuin vapaa-ajasta. Hänen mukaansa nuorisotyöllä pyritään vaikuttamaan nimenomaan nuoren oman ajan käyttöön. Samalla nuorisotyö on kasvatustyötä ja siinä yhdistyvät niin ammatillisuus kuin vapaaehtoisuus. Nuorten kasvu- ja elinoloihin vaikutetaan nuorisopolitiikalla hallinnonrajojen ylitse. Yhteiskunnallisessa päätöksenteossa nuoret huomioidaan omana ryhmänään valtakunnan, läänin ja kunnan tasolla. Täten taataan, että jokainen nuori tavoitetaan aktiiviseksi osaksi yhteiskuntaa ja aikanaan työelämää.

Nuorisotyössä pyritään välittämään kasvavasta sukupolvesta, vahvistaa sen mahdollisuuksia, statusta ja toimintamahdollisuuksia yhteiskunnassa. Näin ollen nuorisotyön pyrkimys tukee yhteiskuntaa. Tämä tarkoittaa sitä, että vaikutetaan nuorten sosiaalisaatioon ja kansalaisvalmiuksiin myönteisesti ja ennaltaehkäistään mahdollisia ongelmia. Nuorisotyössä on ennaltaehkäisevä näkökulma, koska siinä pidetään yllä ongelmattomuutta kasvattamalla nuorten mahdollisuuksia ja elämänhallinnan edelly-

tyksiä. Nuorisotyön kykynä on katkaista ongelmallisia ja riskialttiita kehityssuuntia, joihin ennaltaehkäisevä työ painottuu. (Cederlöf 1998, 11–12.)

Cederlöf (1998, 14) määrittelee nuorisotyöhön sisältyvän pedagogisia elementtejä, jotka muodostavat nuorille oppimisympäristöä. Tavoittavuus on nuorisotyössä keskeistä. Usein nuorisotyö tavoittaa nuoria paremmin kuin muut yhteiskunnalliset tahot. Nuorisotyö tavoittaa niitäkin nuoria, jotka ovat käytännössä jääneet muiden yhteiskunnallisten tahojen ulkopuolelle. Nuorisotyön toimintaympäristö on pääsääntöisesti nuorten vapaa-aika, joka on nuorten elämässä keskiössä. Nuorisotyön valttikorttina on sen vapaaehtoisuus. Nuoret kokevat vapaa-ajan omaksi ajaksi, jossa ei vallitse odotukset ja velvollisuudet. Nuorisotyö on vapaa-ajankulttuurin tukija ja täten se saavuttaa nuoret paremmin kuin viralliset instituutiot, esimerkiksi koulu.

4.1 Nuorisolaki

Opinnäytetyömme aihe käsittelee niin nuorisotyötä kuin koulua, koemme nuorisolain tarkastelun tärkeäksi. Nuorisolaki määrittelee nuorisotyön ja sen toimijoiden toimintaa. Tässä luvussa esittelemme nuorisolain tavoitteet ja määritelmät, jotka ovat opinnäytetyömme kannalta olennaisia. Nuorisolain ja myöhemmin esiteltävän perusopetuslain (luku 5.4.2) tavoitteet linkittyvät toisiinsa. Sekä nuorisolaki että perusopetuslaki ohjaavat koulussa mahdollisesti työskentelevää yhteisöpedagogia.

4.1.1 Nuorisolain tavoitteet

Nuorisolaissa (72/2006) nuorisotyö määritellään nuorten oman ajan käyttöön kohdistuvaksi aktiivisen kansalaisuuden edistämiseksi sekä nuorten sosiaalisesti vahvistamiseksi, nuoren kasvun ja itsenäistymisen tukemiseksi sekä sukupolvien väliseksi vuorovaikutukseksi. Näiden tavoitteiden lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, ympäristön ja elämän kunnioittaminen sekä terveet elämäntavat.

Nuorisolain tavoitteita on perusteltu myös yksityiskohtaisemmin arvoperustaan pohjaten. Nuorisotyö on kaiken kaikkiaan yhteisöllistä. Yhteisvastuu merkitsee kansainvälistä ja kansallista solidaarisuutta. Yhdenvertaisuus painottaa ottamaan huomioon kulttuurivähemmistöt sekä muut erityis- ja vähemmistöryhmät nuorisotyössä ja -politiikassa. Tasa-arvo käsittää sukupolvien, sukupuolten ja alueiden välistä tasa-arvoa. Monikulttuurisuudella ja kansainvälisyydellä edistetään kansainvälisyyskasvatusta ja suvaitsevaisuutta sekä tuetaan kulttuurivähemmistöihin kuuluvia nuoria ja heidän yhteisöjään. Terveisiin elämäntapoihin kuuluvat päihdekasvatus, liikunta, terveellinen ravinto ja henkinen hyvinvointi. Ympäristökasvatus, elinympäristöstä huolehtiminen sekä eläinten oikeuksien huomioon ottaminen sisältyvät ympäristön ja elämän kunnioittamiseen. (Aaltonen 2007, 24.)

Hallituksen esityksessä on perusteltu nuorisolain tavoitetta seuraavasti. Jokaisella Suomessa asuvalla nuorella tulee olla mahdollisuus mielekkään vapaa-ajan kautta moninaiseen harrastustoimintaan, itsensä kehittämiseen sekä iloon ja mielihyvään asuinpaikastaan riippumatta. Tätä kautta voidaan luoda edellytykset nuorten kasvu- ja elinolojen myönteiselle kehittämiselle. (mt., 23.)

4.1.2 Nuorisolain määritelmät

Tässä osiossa kokoamme nuorisolain määritelmät. Nuorisolaissa nuorilla tarkoitetaan alle 29-vuotiaita. Kaikki toimijaryhmät voivat itse määritellä ikärajan piiristä oman kohderyhmänsä. Lainsäädännölliset - ja arkielämän määrittelyt lapsista ja nuorista vaihtelevat. Tästä syystä tiukat jaot lapsiin ja nuoriin voivat olla ongelmallisia. (Aaltonen 2007, 24.)

Aktiivinen kansalaisuus merkitsee nuorten tavoitteellista toimintaa kansalaisyhteiskunnassa. Aktiivinen kansalaisuus ei kosketa pelkästään nuoria, vaan kaikkia ikäluokkia. Puhuttaessa nuorista aktiivinen kansalaisuus tarkoittaa nuorten kansalais-toimintaa. Aktiivissa kansalaisuudessa keskeisenä osana on harrastaminen, osallistuminen sekä leikkiminen ja iloinen toiminta yhdessä. Näin ollen aktiivinen kansalaisuus merkitsee jäsenyyttä yhteisössä. (mt., 24.)

Sosiaalinen vahvistaminen kuvaa nuorille suunnattuja toimintoja elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Se on kohdistettua toimintaa, jossa keskitytään syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin. Lainsäädännössä sosiaalinen vahvistaminen korvaa syrjäytymisen ehkäisyn käsitteen. Näin ollen ilmaisuna sosiaalinen vahvistaminen ei ole niin leimaava käsitteellisesti. Sosiaalinen vahvistaminen kuvaa prosessia, jonka tavoitteena on parantaa asteittain nuoren elämäntilannetta ja -hallintaa. Tällä tavoin nuori pyritään saamaan mukaan yhteisölliseen toimintaan aktiiviseksi kansalaiseksi. (mt., 25.)

Nuorisolaissa nuorisotyö kuvataan nuorten oman ajan käyttöön kohdistuvaksi aktiivisen kansalaisuuden edistämiseksi. Lisäksi nuorisotyö määritellään nuorten sosiaalisesti vahvistamiseksi sekä nuoren kasvun ja itsenäistymisen tukemiseksi. Nuorisotyö on nuorisolain mukaan myös sukupolvien välistä vuorovaikutusta. (mt., 25.)

Nuorisopolitiikka on nuorten kasvu- ja elinolojen parantamista. Nuorten kasvuolot yhdistävät nuorisolain tavoitteet nuorisokasvatukseen, joka on osa kasvatusjärjestelmää kodin ja koulun rinnalla. Nuorten elinolot kytkeytyvät puolestaan sukupolviin silmäilyyn nuorten yhteiskunnallisesta statuksesta ikäryhmänä. (mt., 25.)

Valtakunnallisella nuorisojärjestöllä kuvataan rekisteröityä järjestöä. Rekisteröidyn järjestön tulee toteuttaa nuorisolain mukaan lain tarkoitusta ja lähtökohtia. Lisäksi rekisteröidyn järjestön toimialueena on koko maa. Valtakunnallinen nuorisotyön palvelujärjestö on rekisteröitynyt järjestö. Sen toiminnan ensisijainen tarkoitus on tuottaa palveluja nuorisotyön yleiseksi kehittämiseksi. Nuorisotyötä tekevä järjestö on rekisteröity järjestö tai muu yhteisö. Sen toiminnan täytyy ainakin osittain olla nuorisotyötä. Lisäksi sen nuorisotyö tulee laajuudeltaan olla verrattavissa valtakunnallisen nuorisojärjestön toimintaan. (mt., 26.)

Nuorisolain lähtökohdat kokoavat nuorisotyön ja -politiikan arvopohjan. Lähtökohdissa huomioidaan nuorten elinympäristössä vaikuttavat tekijät ja kohdennetaan nuorten parissa tehtävän työn tavoitteita. (mt., 26.)

4.2 Kunnallinen nuorisotyö

Usein kunnallinen nuorisotyö käsitetään suppeana kokonaisuutena, lähinnä perusnuorisotyönä. Haluamme opinnäytetyössämme selventää kunnallisen nuorisotyön toiminnan laajuutta, koska koemme sen olevan tärkeä osa opinnäytetyön kokonaisuutta. Pohdimme tulevaisuuden ihannetilannetta, jossa yhteisöpedagogi toimisi kouluympäristössä, toisin sanoen kunnallista nuorisotyötä laajennettaisiin myös alakouluympäristöön. Tällöin yhteisöpedagogi toimisi kunnallisen nuorisotyön alaisuudessa.

Cederlöf (2004, 51) määrittää kunnallisen nuorisotyön olevan perusnuorisotyötä, erityisnuorisotyötä, nuorisotyön ja nuorisotoiminnan tuottamista ja toiminnanohjausta sekä nuorisopolitiikkaa ja nuorten elinolostrategista työtä. Perusnuorisotyön tehtävänä on tarjota kaikille nuorille tiedotusta ja neuvontaa sekä atk- ja internetkäyttöpalveluja, edistää nuorten osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksia suoraan ja/tai välillisesti, ylläpitää ja ohjata nuorisotilatoimintaa sekä mahdollistaa ja ohjata nuorten viikonloppuja ja illanviettoja. Lisäksi perusnuorisotyön tehtäviin kuuluvat myös säännöllisen kerho- ja harrastustoiminnan tarjoaminen ja ohjaus sekä kausittaisten matkojen, tapahtumien, tilaisuuksien, kurssien ynnä muiden järjestäminen ja ohjaus. Perusnuorisotyössä myös tuetaan taloudellisesti, aktivoidaan ja motivoidaan paikallisia yhdistyksiä ja niiden toimintaa.

Erityisnuorisotyö sisältyy tai toimii perusnuorisotyön rinnalla. Erityisnuorisotyön tehtävänä on ohjata ja neuvoa yksilöllistä nuorta tarvelähtöisesti, pitää yhteyttä ja ohjata koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevia nuoria, järjestää kausittaista tai tapauskohtaista sosiaalista ja etsivää nuorisotyötä sekä puuttua ja tukea yksilöllisten nuorten toimintaa ja elämää. (Cederlöf 2004, 51.)

Nuorisotyön ja -toiminnan tuottaminen ja toiminnanohjaus on yhteistyötä ja vuorovaikutusta eri toimijoiden kanssa. Näitä toimijoita ovat muun muassa koulut ja sosiaali-toimi, liikunta- ja/tai kulttuuritoimi, yhdistykset ja seurakunnat sekä erilaiset hankkeet, projektit ja työpajat. Nuorisotyön ja -toiminnan tuottaminen ja toiminnanohjaus toteuttaa vanhemmille sekä muille ammattikunnille ja toimijoille suunnattua tiedotusta. Lisäksi nuorisotyön ja -toiminnan tuottaminen ja toiminnanohjaus on nuorisotyön ja

nuorisotoiminnan ohjauksen ja tuottamisen kehittämistä sekä käsittää kunnallisen nuorisotyön työmuotojen hallintoa, organisointia ja koordinoitua. (mt., 51.)

Projektiopintojemme aikana olimme yhteisöpedagogeina kouluympäristössä. Muun projektitoimintamme ohella teimme pienimuotoista yhteistyötä Tornion nuorisotoimen kanssa, joten koulu ja nuorisotoimi tekivät yhteistyötä. Tornion nuorisotoimen ja alakoulujen yhteistyö on vähäistä ja me koemme asian niin, että yhteistyötä tulisi kehittää. Projektityöntekijöinä koimme, että kehitimme hetkellisesti osaltamme Kivirannan koulun ja nuorisotyön yhteistyötä. Oppilaiden kannalta yhteistyömme tekeminen oli hyödyllistä, myös heidän omien sanojensa mukaan.

Nuorisopolitiikan ja nuorten elinolostrategisen työn tehtävänä on nuorisotyöllinen ja monialainen vuorovaikutus nuorisasioissa sekä mahdollisesti edistää ja motivoida tätä vuorovaikutusta. Nuorisopolitiikka ja nuorten elinolostrateginen työ kokoaa nuoria, nuorten elämää, tilannetta, tarpeita ja toiveita koskevan tiedon sekä julkistaa ja välittää näitä tietoja muille toimijoille. Nuorisopolitiikan ja nuorten elinolostrategisen työn päämääränä on vaikuttaa nuorten elämää koskevaan toimintaan ja päätöksentekoon. (Cederlöf 2004, 51.)

5. KOULU

Koulu on paikka, jossa oppilaat opiskelevat, seuraavat opetusta, suorittavat koulutehtäviä ja osallistuvat kokeisiin. Samalla koulu on myös paikka, jossa istutaan hiljaa, odotetaan vuoroa, viitataan, seistään jonoissa ja teroitetaan kyniä. Oppilaille koulu on toimintaympäristö, jossa rakentuu päivittäisen rutiinin piiri. Kovinkaan useassa paikassa ei ole yhtä valvottua ja yhdenmukaisten vaatimusten alaista toimintaa kuin kouluympäristössä. (Antikainen, Rinne & Koski 2006, 222–223.)

Koulunkäynti on merkittävä ja tärkeä osa nykypäivän yhteiskuntaa ja kulttuuria. Koulunkäynti säätelee suuren väestönosan arkielämää niin oppilaiden, opettajien, koulun muun henkilökunnan kuin huoltajienkin. Lasten koulutaipaleen alkaminen on itses-

tään selvä ja tavanomainen tapahtuma kulttuurissamme ja yhteiskunnassamme. (Antikainen ym. 2006, 222; Metso 2004, 23.)

Oppivelvollisuudesta on säädetty perusopetuslaissa. Laissa on myös säädetty huoltajien velvollisuudesta huolehtia lapsensa oppivelvollisuuden suorittamisesta. Yli 99 % oppivelvollisuusikäisistä lapsista suorittaa oppivelvollisuuden valtiollis-kunnallisissa peruskouluissa, vaikka Suomessa ei ole koulupakkoa, (Metso 2004, 23.)

5.1 Koulu organisaation, yhteisön ja kulttuurin käsitteiden näkökulmasta

Hellström (2008, 105–106) määrittää koulun organisaatioksi. Hän luonnehtii organisaatiota sekä ihmisyhteisöksi, joka on olemassa jotain tarkoitusta varten että tämän tarkoituksen toteuttamiseksi on luotu rakenteita ja prosesseja. Hänen mukaansa organisaatio pyrkii toteuttamaan tarkoitustaan jakamalla tehtävät käyttämällä hyödyksi olemassa olevat voimavarat. Koulu on julkinen organisaatio, jota ylläpidetään Suomessa valtaosin verovaroin. Näin ollen koulu käyttää julkista valtaa. Koulussa toimivilla opettajilla on virkamiehen valta ja vastuu. Suomalainen koulutusjärjestelmä perustuu lähes kokonaan julkisten oppilaitosten varaan kaikilla merkittävimmillä koulutuksen asteilla ja aloilla. Täten koulutus on vakinainen osa yhteiskuntapolitiikkaa, joka liittyy läheisesti yhteiskunnan muihin osa-alueisiin. Näitä osa-alueita ovat politiikka, talous, alueellinen kehitys ja kansainvälistyminen.

Kun tarkastellaan organisaation ihmisiä ja heidän vuorovaikutustaan, puhutaan yhteisöstä. Kuitenkin organisaatiota voidaan rakentaa ja jälleenrakentaa tarkoituksellisesti erilaisiin päämääriin pyrkimällä vapaammin kuin yhteisöä. Koulu on yhteisö, johon kuuluu joukko ihmisiä. Kouluyhteisössä opettajat ovat aikuisia ja oppilaiden vanhemmilla on päätösvalta oppilaiden asioissa kunnes oppilaat tulevat täysi-ikäisiksi. Koulu on nykypäivänä hyvin monialainen yhteisö, koska kouluyhteisöön kuuluu myös paljon muita työntekijöitä opettajien lisäksi. (Hellström 2008, 106.)

Kouluyhteisö koostuu pienemmistä osayhteisöistä. Vaikuttavin osayhteisö rakentuu opettajayhteisöstä, johon luetaan myös koulun rehtori. Opettajayhteisöä nimitetään

opettajakunnaksi. Koulun henkilökuntaan kuuluvat kaikki koulussa palkkatyötä tekevät henkilöt, tällöin koulu on heille työyhteisö. Oppivelvollisuusikäiset oppilaat ovat koulussa suorittamassa kansalaisille kuuluvaa oppivelvollisuutta ja työnjaon mukaisesti opettajat suorittavat työtään koulussa. Oppilaiden tärkein kouluyhteisö on oma luokka. Oppilaiden vanhemmat ovat osallisina muun muassa erilaisissa järjestäytymisissä luokkatoimikunnissa ja vanhempien yhdistyksissä. (mt., 106.)

Koulu omaa oman kulttuurinsa, jonka muodostavat tietynlaiset arvot. Näitä arvoja on kahdenlaisia, koulun toimintaa ohjaavia arvoja ja oppilaille välitettäviä arvoja. Nämä kahdenlaiset arvot voivat olla ristiriidassa keskenään. Usein kiireellisen koulutyön parissa koulun arvolähtökohtien ja yhteiskunnallisten suhteiden syvällinen arviointi jää vähäiseksi. Tällainen perustehtävän tarkoituksellinen jäsentäminen on kuitenkin aina tarpeellista, sillä koulun toiminta perustuu monin tavoin opetus- ja kasvatustyössä vallitseviin arvoihin. (mt., 106; Launonen & Pulkkinen 2004, 13.)

Koulun kulttuuri on pilkottavissa rakenneosiin: instituutiot, roolit, statukset ja normit. Koulun instituutioihin luetaan esimerkiksi sen rituaalit. Rooli kuvaa organisaation työnjakoon perustuvaa tehtävää. Status on asema yhteisössä ja sen työnjaossa. Koulun pääroolit muodostavat rehtorin, opettajien, oppilaiden ja huoltajien roolit. Koulun toimintaa johtaa rehtori ja opettaja luokan opetusta. Osa koulun normeista luetaan virallisiksi, osa koulun itse luomiksi normeiksi. (Hellström 2008, 106.)

Hyvä koulu on kokonaisvaltaisesti, elämänympäristönä hyvä oppilaan kehitykselle ja oppimiselle, jonka tärkeimpänä arvona on oppilaan ihmisarvo, joka ei ole riippuvainen hänen suorituksistaan. Kari Uusikylä siteeraten: *”Jokainen kelpaa. Ketään ei vaihdeta pois.”* (Hellström 2008, 107.)

5.2 Koulun perustehtävät

Kuten Hellström aiemmin mainitsi, koulu on organisaatio. Hellström (2008, 126) määrittelee koulun tehtäväksi erilaisten yhteiskunnan ja kansalaisten koulutustarpeiden täyttäminen. Koulun ydintehtävä on siis kouluttaa. Koulutuksella on monia yhteiskunnallisia perustehtäviä: kvalifointi, sivistys ja yhteiskuntarauhaan liittyvä integraatio.

Näiden perustehtävien lisäksi koululla on muitakin tehtäviä, joita voidaan ryhmitellä eri tavoin perustehtäviksi. Koulun perustehtävät voidaan luokitella viiteen eri osaan: opetus, kasvatus osaksi yhteisöä ja kasvatus itseksi, oppilasarvostelu ja yleinen huolenpito. Lisäksi koululla on muitakin velvollisuuksia, jotka ovat muita kuin sivistystehtäviä.

Koulun tehtävänä on opettaa oppilaille elämässä hyödyllisiä tietoja ja taitoja sekä kehittää heidän kykyjään. Opetussuunnitelmassa on asetettu opetukselle tavoitteet, jotka sitovat sekä opettajia että oppilaita. Koulussa toteutettava kasvatus jaetaan kahteen eri tehtävään: yhteisöön ja itseksi kasvatukseen. Koulu tukee yksilön sopeutumista ja liittymistä omaan yhteisöönsä ja sen kulttuuriin. Lisäksi koulu muokkaa oppilaasta yhteiskunnallisesti toimintakykyisen yksilön, kansalaisen. (Hellström 2008, 126–127 .)

Koulun tehtävänä on kasvattaa yksilö osaksi yhteisöä, yhdistää eri-ikäisiä, eri sukupuolia ja eri väestöryhmiä. Oppilaan yksilöitymistä, kasvua tädeksi itseksensä ja eheäksi kokonaispersoonallisuudeksi tulemista koulu tukee itseksi kasvatuksen perustehtävässään. Yhteisöön kasvatus ja itseksi kasvatus voivat olla jännitteisessä suhteessa keskenään. Yhteisöön kasvatusta symboloidaan sopeuttamiseksi ja itseksi kasvatusta vapauttamiseksi. (mt., 126–127.)

Näemme, että yhteisöpedagogi voisi olla toteuttamassa edellä mainittuja koulun perustehtäviä, yksilön kasvattamista osaksi yhteisöä sekä tukea yksilön itseksi kasvamista. Projektiopinnoissamme kannustimme yksilöitä olemaan itsevarmempia ryhmässä ja toimimaan tasavertaisina ryhmän jäsenenä, huomioimme yksilöt ryhmässä, emme vain yhtenä ryhmänä.

Koulun neljäntenä perustehtävä on oppilaiden arvostelu. Koulun yhteiskunnallinen tehtävä on johdattaa ja luokitella ihmiset oikeille sosiaalisille, kulttuurisille ja työnjaollisille asemille yhteiskunnassa. Viidentenä koulun perustehtävänä on huolehtia oppilaista koulupäivien aikana, sillä nykyisen lainsäädännön mukaan oppilaat ovat kouluaikana koulun vastuulla. Huolenpitoon lasketaan kouluruokailun ja kouluterveydenhuollon organisointi ja muun muassa kiusaamisen ennaltaehkäisy. (Hellström 2008, 127.)

Kaikki nämä viisi koulun perustehtävää ovat sidoksissa toisiinsa. Perustehtävät ovat osittain päällekkäisiä ja yhtäaikaaisesti hankalasti toteutettavissa. Ongelma on siinä, miten koulun tulisi käyttää rajallista aikaansa. (mt., 127.)

5.3 Koulu kasvattaa

Koulussa opetetaan tietoja ja taitoja, mutta koulussa myös kasvatetaan oppilaita. Koulussa tehtävällä kasvatustyöllä vaikutetaan ihmisen koko persoonaan: oppilaiden minäkuvaan, tunne-elämään ja mielenterveyteen. Tietojen oppimisen ohella tapahtuu myös muunlaista oppimista. Oppilas muodostaa kuvia itsestään, lahjoistaan, kyvyistään, luonteenpiirteistään ja asemastaan suhteessa muihin oppilaisiin. Oppilaan edistymisen näkökulmasta katsottuna oppiminen omasta itsestään voi olla jopa tärkeämpää kuin se, mitä oppilas oppii opetusohjelmasta. (Hellström 2008, 98.)

Kasvatuksellisesti käytetty opetus on sitä, että oppilas huomioidaan vuorovaikutustapahtumassa kokonaisuutena ja ainutlaatuisena yksilönä. Opettajan työtä ohjaa opetussuunnitelman mukainen rationaalisuus ja tavoitteellisuus sekä pedagoginen tunne, jolla tarkoitetaan välittämistä ja lapsen ensisijaisuutta. Lisäksi kasvatuksellisessa opetuksessa on tavanomaista tulevaisuussuuntautuneisuus. Oppilaan kasvatuksen tavoitteena on aikuisena menestyminen. Näin ollen oppilaan hyvällä ei tarkoiteta mielihyvää, jota oppilas haluaa tietyllä hetkellä, vaan sitä mikä on hänelle tarpeellista nyt ja tulevaisuudessa. Kasvattavan opetuksen lähtökohtana on opettajan ja oppilaan yhteistoiminta, tavoitteellinen vuorovaikutus, johon kytkeytyy osapuolten sitoutuminen opetussuunnitelmaan ja opettajan osalta myös oppilaaseen. (mt., 98–99.)

5.4 Perusopetuslaki

Tässä luvussa käsittelemme perusopetuslakia. Se on olennainen osa opinnäytetyömme kokonaisuutta, koska se määrittelee selvityksemme kohderyhmän työtä. Jos kouluympäristössä työskentelisi yhteisöpedagogi, hänenkin toimintaansa ohjaisi perusopetuslaki, erityisesti perusopetuslain opetussuunnitelma.

5.4.1 Oppivelvollisuus ja sen laajuus

Perusopetuksesta ja oppivelvollisuudesta säädetään perusopetuslaissa (628/1998). Laissa säädetään myös oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna tarjottavasta esiopetuksesta, perusopetuksen oppimäärän suorittaneille annettavasta lisäopetuksesta, aamu- ja iltapäivätoiminnasta sekä maahanmuuttajille organisoitavasta perusopetukseen pohjustavasta opetuksesta. Jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen, joka on säädetty perustuslain (731/1999) 16 §:n ensimmäisessä momentissa. Oppivelvollisuudesta säädetään edellä mainitun perustuslain säännöksen mukaan lailla. Täten perusopetuslaissa määritellään perustuslain edellyttämän ilmaisen opetuksen ja oppivelvollisuuden sisältö ja laajuus. (Aaltonen 2007, 274; Lahtinen & Lankinen 2009, 43.)

Perusopetuslaissa on säädetty kaikesta perusopetuksesta riippumatta siitä, missä oppilaitoksessa opetusta annetaan. Perusopetuslakia voidaan soveltaa myös aikuisille annettavaan perusopetukseen. Oppivelvollisuus ei tarkoita pakkoa käydä koulua eli välttämättömyyttä ottaa osaa perusopetuslain mukaiseen opetukseen. Perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot voidaan hankkia muulla tavalla, esimerkiksi kotiopetuksessa. Edellytyksenä on kuitenkin se, että oppivelvollisuuden oppimäärä tulee täyteen. Tällaisissa tapauksissa oppivelvollisen huoltajan tulee huolehtia siitä, että oppivelvollinen suorittaa oppivelvollisuutensa. Samalla myös oppivelvollisen asuin-kunta on velvollinen valvomaan oppivelvollisuuden edistymistä, kun oppivelvollinen ei ota osaa perusopetuslain mukaisesti järjestettyyn opetukseen. (Lahtinen & Lankinen 2009, 43.)

Kaikki vakinaisesti Suomessa asuvat lapset ovat oppivelvollisia. Näin ollen myös Suomessa vakinaisesti asuvat muiden maiden kansalaiset ovat oppivelvollisia. Sinä vuonna, jona lapsi täyttää seitsemän vuotta oppivelvollisuus alkaa. Kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun oppivelvollisuuden aloittamisesta on tullut kulu-neeksi kymmenen vuotta, oppivelvollisuus päättyy. Jos lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei voida saavuttaa yhdek-sässä vuodessa, oppivelvollisuus alkaa vuoden aiemmin ja tällöin oppivelvollisuuden kesto on 11 vuotta. Perusopetuksen laajuuden ja pääasiallisten sisältöjen lisäksi pe-rusopetuslaissa ja sen nojalla annetussa asetuksessa säädetään oppilaiden työajois-

ta eli lukuvuodesta, työpäivien lukumäärästä lukuvuoden aikana, opetustuntien keskimääräisestä lukumäärästä viikoittain eri vuosiluokilla, päivittäistä opetustuntien maksimimäärästä ja opetustunneista. (mt., 43–44.)

5.4.2 Perusopetuksen tavoitteet, järjestäjät ja sisältö

Perusopetuslain 2 §:ssä säädetään perusopetuksen, esiopetuksen, lisäopetuksen ja perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteista. Tavoitteina on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen, tukea oppilaiden kasvua eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa oppilaille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Tämän lisäksi esiopetuksessa on tavoitteena parantaa lasten oppimisedellytyksiä osana varhaiskasvatusta. (Arajärvi & Aalto-Setälä 2004, 41.)

Oppilaan ihmisyyteen kasvu käsittää muun muassa kyvyn ymmärtää omat edellytyksensä ja rajoituksensa. Vastuuntunto itsestä, toisista ja ympäristöstä on osana ihmisyyteen kasvua. Näin ollen se kytkee ihmisyyden eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Lisäksi ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen yhdistyy yhteistyökyky, itsenäisyys ja rauhantahtoisuus. Luovuus on myös osa ihmisyyttä ja siitä seuraa kyky hankkia ja käyttää elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Näitä tietoja ja taitoja lapsi pystyy soveltamaan uusiin tilanteisiin ja niiden tuomiin mahdollisuuksiin. Lasten oppimisedellytyksiä parantamalla esiopetuksessa vahvistetaan erityisesti tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa. Lisäksi esiopetuksella on todettu olevan erityistä arvoa oppimissaavutuksille, kun esiopetuksessa voidaan parantaa lapsen intoa ja kykyä omaksua opetusta sekä auttaa häntä tavoittamaan koulukypsyyttä. (mt., 41–42, 44.)

Perusopetuksessa on pyrittävä kasvattamaan ehjä ihminen, joka ymmärtää vastuunsa muista, luonnosta ja ympäristöstä, kulttuurista, kansallisista saavutuksista ja kansainvälisestä yhteistyöstä. Erityisesti kansainvälisessä yhteistyössä suvaitsevaisuudella on merkittävä osa. Kaiken perusopetuslaissa merkityn opetuksen tavoitteena on edistää sivistystä ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä jatkuvan ja elinikäisen oppimisen perusajatuksen mukaisesti lisätä oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutukseen ja muutoin kehittää itseään elämänsä aikana. Yhdenvertaisuuden riittävä

turvaaminen koulutuksessa maan eri alueilla on yksi perusopetuksen tavoitteista. Kaiken kaikkiaan perusopetuslaki perustuu siihen, että perusopetuksessa noudatetaan pitkälti valtakunnallisesti yhtenäisiä periaatteita. Täten oppilaiden huoltajien mahdollisuudet päättää lastensa perusopetuksen sisällöstä ovat rajatummalla kuin perusopetuksen jälkeisessä toisen asteen koulutuksessa. (Arajärvi & Aalto-Setälä 2004, 42; Lahtinen & Lankinen 2009, 45; Perusopetuslaki 628/1998.)

Kunta vastaa ensisijaisesti alueellaan järjestettävästä perusopetuksesta perusopetuslain mukaan. Näin ollen kunnalla on lakiin perustuva velvollisuus perusopetuksen järjestämisestä alueellaan asuville oppivelvollisuusikäisille. Lisäksi kunnan velvollisuus on järjestää alueellaan asuville lapsille esiopetusta oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna. Esiopetus kestää yhden vuoden. Kunnan on järjestettävä perus- ja esiopetusta erikseen suomen- ja ruotsinkielisille lapsille. Kunnan vastuulle kuuluu myös vammaisille ja sairaille järjestettävä perusopetus. Lisäksi kunta on vastuussa sairaalassa annettavasta opetuksesta. Tällaisessa tapauksessa vastuu on sairaalan sijaintikunnalla. (Arajärvi & Aalto-Setälä 2004, 58–59; Lahtinen & Lankinen 2009, 45.)

Myös muut tahot voivat järjestää opetusta. Rekisteröity yhteisö tai säätiö voi toimia opetuksen järjestäjänä. Rekisteröity yhteisö tai säätiö tarvitsee valtioneuvoston myöntämän luvan opetuksen järjestämiseen. Edellytyksenä luvan saamiselle on, että opetuksen järjestäminen perustuu erityiseen koulutus- tai sivistystarpeeseen ja että opetuksen järjestäjä ja kunta, jossa opetusta järjestetään, ovat sopineet asiasta. Myös valtio voi järjestää opetusta. Valtion järjestämästä opetuksesta päättää opetusministeriö. (Lahtinen & Lankinen 2009, 46; Perusopetuslaki 628/1998.)

Perusopetuksen oppimäärä käsittää kaikille yhteiset, pakolliset oppiaineet, jotka luetaan perusopetuslaissa. Valtioneuvoston asetukseen sisältyvässä tuntijaossa on säädetty eri oppiaineiden vähimmäistuntimäärät. Oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt puolestaan ovat säädetty Opetushallituksen hyväksymissä opetussuunnitelman perusteissa. Tarkemmat määräykset opetuksen tavoitteista ja sisällöistä sisältyvät opetuksen järjestäjien hyväksymiin paikallisiin opetussuunnitelmiin. (Lahtinen & Lankinen 2009, 121.)

Perusopetuksen oppimäärä pitää sisällään kaikille yhteisinä aineina: äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen, vieraat kielet, ympäristöopin, terveystiedon, uskonnon tai elämänkatsomustiedon, historian, yhteiskuntaopin, matematiikan, fysiikan, kemian, biologian, maantiedon, liikunnan, musiikin, kuvataiteen, käsityön ja kotitalouden. Opetus voi pohjautua erilaajuisiin oppimääriin. Opetuksen järjestäjät päättävät opetuksen määrästä, eikä oppimäärän laajuudelle säädetä ylärajaa. Kuitenkin oppilaan päivittäiseen työskentelyyn on säädetty enimmäistuntimäärä. (mt., 120; Perusopetuslaki 628/1998.)

5.4.3 Perusopetuslain mukainen opetussuunnitelma

Opetuksen järjestäjän tulee hyväksyä perusopetuslaissa tarkoitettua opetusta eli perusopetusta, esiopetusta, lisäopetusta ja maahanmuuttajille tarkoitettua perusopetukseen valmistavaa opetusta varten opetussuunnitelma. Opetussuunnitelmasta on säädetty perusopetuslain 15 §:ssä. (Lahtinen & Lankinen 2009, 136.)

Suomalaisessa hyvien opetusperiaatteiden mukaisessa kirjallisuudessa opetussuunnitelma on määritelty ennalta laadituksi kokonaissuunnitelmaksi. Kokonaissuunnitelma kokoaa kaikki ne toiminnot, joilla pyritään suorittamaan kouluille asetettuja tavoitteita. Opetusopillisessa käsitteistössä opetussuunnitelma toimii opetuksen raamina. Opetussuunnitelman tärkeimmät osa-alueet ovat tavoitteet, sisältö ja muoto, jotka riippuvat toisistaan. Näiden osa-alueiden välillä vallitsee tietynlainen arvojärjestys siten, että tavoitteet ohjaavat sisältöä ja muotoa koskevia ratkaisuja. Tavoitteilla on siis opetussuunnitelmassa kriteerin profiili. (Hellström 2008, 222.)

Opetussuunnitelmia on laadittu eri tasoilla. Opetushallitus ohjaa opetussuunnitelmaan liittyvää työtä valtakunnan tasolla. Valtakunnallisen opetussuunnitelman lisäksi opetussuunnitelmia on laadittu kuntakohtaisesti, kuntien välillä, alueellisesti, koulukohtaisesti sekä oppilaitosten välillä. Valtakunnallinen opetussuunnitelma ohjaa kunnallista opetussuunnitelmaa ja koulukohtainen opetussuunnitelma on useissa tapauksissa kuntakohtaisen opetussuunnitelman täydennystä. (Kettunen 2007, 63, 66.)

Tutustuimme kohderyhmäkoulumme eli Kivirannan koulun opetussuunnitelmaan. Opetussuunnitelma on laadittu siten, että se on yhtenäinen kaikille Tornion alakouluille. Opetussuunnitelmasta selviää kaikki oppilaille opetettavat asiat niin aine- kuin ikäluokkakohtaisesti. Opetussuunnitelmassa tulee esille Opetushallituksen laatimat perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet sekä Tornion kuntakohtaiset osat.

5.4.4 Perusopetuslain mukaiset oppilaan oikeudet ja velvollisuudet

Perusopetuslaissa (628/1998) on määrätty oppilaan oikeuksista ja velvollisuuksista. Perusopetuslain 27 §:n mukaan oppilaalla on oikeus aloittaa perusopetus vuotta säädettyä aikaisemmin tai vuotta myöhemmin psykologisten tai lääketieteellisten selvitysten perusteella. Oppilaalla on oikeus kunnan järjestämään koulutuspaikkaan. Perusopetuslain 29 §:ssä on säädetty oppilaan oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön. Oppilaalla on työpäivinä oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta sekä oppilaanohjausta perusopetuslain 30 §:n mukaan.

Oppilaalla on myös oikeus maksuttomaan perusopetukseen ja sen edellyttämiin oppikirjoihin, muuhun oppimateriaaliin, työvälineisiin ja työaineisiin sekä tarkoituksenmukaisesti järjestettyyn ja ohjattuun, täysipainoiseen ateriaan. Oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen tai oppilaan kuljettamista tai saattamista kouluun on riittävästi avustettava, jos oppilaan koulumatka on viittä kilometriä pidempi tai jos se oppilaan ikä tai muut olosuhteet huomioon ottaen muuten muodostuu oppilaalle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi. Oppilaalla on oikeus maksuttomaan tapaturmien hoitoon koulussa, koulumatkalla ja majoituksessa. Vammaisella tai muulla erityistä tukea tarvitsevalle oppilaalle on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityiset apuvälineet. Näistä oppilaille maksuttomista oikeuksista on säädetty perusopetuslain 31, 31a, 32, 33 sekä 34 §:ssä. (Perusopetuslaki 628/1998.)

Oppilaalla on oikeus saada tukiopetusta, jos hän on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee erityistä tukea. Oppilaalla, jolla on lieviä oppimis- tai sopeutumisvaikeuksia, on oikeus saada erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Tästä erityisopetuksen muodosta käytetään nimitystä osa-aikainen erityisopetus.

Oppilaalla on myös oikeus erityisopetukseen. Jos oppilas ei vammaisuuden, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun niihin verrattavan syyn vuoksi voi osallistua yleisopetuksen piiriin, oppilas tulee ottaa tai siirtää erityisopetukseen. Tällöin opetus järjestetään mahdollisuuksien mukaan muun opetuksen yhteydessä taikka muutoin erityisluokalla tai muussa soveltuvassa paikassa. (mt.)

Perusopetuslaissa (628/1998) määrätään oppilaan velvollisuuksista. Näitä velvollisuuksia on kaksi, joista on säädetty perusopetuslain 35 §:ssä. Oppilaan on osallistuttava perusopetukseen, ellei hänelle ole erityisestä syystä myönnetty tilapäisesti vapautusta. Oppilaan velvollisuuksiin kuuluu tehtävien tunnollinen suorittaminen ja asiallinen käyttäytyminen.

6. KOULU JA NUORISOTYÖ

6.1 Sosiaalinen vahvistaminen

Sarha (2005, 25) toteaa sosiaalisen vahvistamisen olevan nuorisotyössä paljon käytetty käsite. Sillä tarkoitetaan lapsen tai nuoren oman paikkansa löytämistä yhteiskunnassa ja oman elämänhallinnan vahvistamista sekä siihen liittyvien rajojen oppimista. Sosiaalinen vahvistaminen voidaan myös ymmärtää sosio-emotionaalisena kehityksenä, joka tarkoittaa tässä yhteydessä sosiaalisia taitoja, tunne-elämää ja ystävyyssuhteita.

Sosiaalista vahvistamista tapahtuu niin kouluympäristössä kuin nuorisotyön piirissä. Projektiopinnoissamme toteutimme 6.luokkalaisten sosiaalista vahvistamista. Projektissamme mahdollistimme oppilaiden sosio-emotionaalista kehitystä. Koimme, että kouluympäristössä tehtävää sosiaalista vahvistamista tulisi lisätä. Koulun arjessa sosiaalisen vahvistamisen tulisi olla suuremmassa roolissa. Tällöin oppilaat voisivat paremmin ja tätä kautta oppiminen ja opetustyökin helpottuisivat.

Danska-Honkala ja Poteri (2011, 128) ovat määritelleet sosiaalisen vahvistamisen olevan varhaista tukea ja toimenpiteitä, jonka kohteena ovat syrjäytymisvaarassa olevat ja erityistä tukea tarvitsevat nuoret, nuortenryhmät sekä erilaiset riskialueet ja -tilanteet. Heidän mukaansa sosiaalinen vahvistaminen merkitsee nuorten elämänhallinnan tukemisesta, jossa on havaittavissa vahva ehkäisevän työn perspektiivi. Sosiaalisen vahvistamisen työmuodot paneutuvat suurimmissa syrjäytymisuhkissa oleviin nuorisoryhmiin, alueisiin ja olosuhteisiin. Sosiaalista vahvistamista toteutetaan monialaisena työnä.

Lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen on noussut yhdeksi nuorisotyön keskeiseksi tavoitteeksi. Osallisuus käsitteellä on asiayhteydestä riippuen hieman erilaisia merkityksiä: yhteiskunnallinen vaikuttaminen, äänen kuuluminen nuorten omissa toiminta- ja palveluympäristöissä sekä oman paikkansa löytäminen yhteiskunnassa eli syrjäytymisen ehkäisy. Kouluympäristöissä tapahtuvassa nuorisotyössä keskeisenä tavoitteena voi pitää äänen kuulumista nuorten omissa toiminta- ja palveluympäristöissä. (Sarha 2005, 24.) Koska lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen on noussut yhdeksi nuorisotyön keskeiseksi tavoitteeksi, näkyy se myös yhteisöpedagogin työssä. Riippumatta siitä, missä työympäristössä yhteisöpedagogi nuorisotyötä toteuttaa.

6.2 Yhteisöllisyys kouluympäristössä

Yhtenä kouluympäristöissä tehtävässä nuorisotyössä käsitteenä on yhteisöllisyyden vahvistaminen. Kouluissa yhteisöllisyydellä tarkoitetaan muun muassa luokkia, koko koulua sekä oppilaiden vanhempien ja koulun kasvattajien kasvattajayhteisöä. Kouluissa työskentelevän nuorisotyöntekijän toteuttamalla yhteisöllisyyttä vahvistavilla työmenetelmillä yritetään lisätä toimintaan osallistuvien oppilaiden keskinäistä tuntemista, helpottamaan yhteistoimintaa sekä parantamaan ryhmän ongelmanratkaisutaitoja, yhteisöllistä itseluottamusta ja me-henkeä. Jos luokassa vallitsee hyvä yhteishenki, se vaikuttaa myös positiivisesti koulussa vallitsevaan ilmapiiriin. (Sarha 2005, 25 – 26, 40.) Koulussa vallitseva hyvä ilmapiiri vaikuttaa oppilaiden keskuudessa niin ryhmätyöskentelyyn kuin yksilötyöskentelyyn. Samalla positiivinen ilmapiiri vaikuttaa opetushenkilökunnan työskentelyyn sekä heidän ja oppilaiden väliseen suhteeseen.

Mediassa on korostunut kuva lasten ja nuorten pahoinvoinnista kouluympäristössä. Epäkohtia on nostettu esiin myös silloin, kun puhutaan koulu yhteisöjen kehittämisestä. Tästä syystä on vahvistettava voimavaroja, jotka parantavat koulu yhteisön kaikkien jäsenten hyvinvointia ja ehkäisevät erilaisten ongelmien syntymistä. (Nykyri & Salonen, 2008.)

Koulu ympäristö luo puitteet yhteisöllisyyden syntymiselle, käänteentekevää on kuitenkin se millaisia koulujen toimintatavat ovat. Lapsen ja nuoren emotionaalista kasvua ja identiteetin kehittymistä edistävät sosiaalinen hyväksyntä ja jokaisen yksilöllisyyden sekä ainutlaatuisuuden salliminen. Hyvässä ja toimivassa koulu ympäristössä jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus tuntea itsensä hyväksytyksi ja arvostetuksi. (mt., 2008)

Yhteisöpedagogiaan perustuvalle työlle koulu ympäristössä ei ole vakiintunutta käsitettä. Nykypäivän koulussa toiminta sekä oppiminen ja opettaminen ovat hyvin yksilökeskeisiä. Kuitenkin yksilölliselle toimintatavalle vastapainona voidaan pitää ryhmää ja yhteisöä. Yhteisöllisyyttä korostetaan ja arvostetaan koulu ympäristössä, mutta usein se ei toteudu käytännössä. (Kuivakangas 2011, 119–120.)

Koulu toimii peruselementtiensä varassa, joita ovat yhteisö, ryhmä ja yksilö. Ihminen tarkastelee itseään, minua ja minä–suhdetta läpi elämän, mutta myös asemaansa ja kuulumisen tunnettaan ryhmiin. Nämä tarkastelut ovat merkittäviä koulu ympäristössä, koska koulussa ihminen saa kokemuksia ryhmässä olemisesta sekä itsestään yksilönä että ryhmän jäsenenä. (mt., 124.)

Koulu ympäristössä tapahtuvan yhteisöllisyyden vahvistamisessa konkreettisia toimenpiteitä ovat ryhmä, asiantuntijuus, tietoinen toiminta sekä ammatillisuus. Koulu ympäristössä tapahtuvassa yhteisöllisyyden vahvistamisessa ryhmällä tarkoitetaan ryhmätoimintaan keskittymistä, yksilöihin keskittymisen sijaan. Asiantuntijuudella tarkoitetaan sitä, että lasten ja nuorten omille näkemyksille, tunteille ja kokemuksille annetaan tilaa, lapset ja nuoret toimivat itse asiantuntijoina. Tietoisella toiminnalla tarkoitetaan sitä, että ryhmän jäsenten ajatukset, kokemukset, tunteet ja käsitykset tehdään näkyviksi ja niitä tulisi yhdessä käsitellä. Ammatillisuudella tarkoitetaan sitä,

että ryhmätyö tarvitsee ammattitaitoisen ohjaajan joka ohjaa ryhmän toimintaa tietoisesti. (mt., 129–130.)

Yhteisöllisyys kouluympäristössä vaikuttaa niin oppilaiden, opettajien kuin koko kouluyhteisön mielenterveyteen. Kouluyhteisöä vahvistavia voimavaroja kouluympäristössä ovat keskustelu, luottamus yhteisön jäsenten välillä, asioiden jakaminen, yhteistyö sekä vertaistuki. Jokaisen kouluyhteisön jäsenen mielenterveyden kannalta tärkeää on sosiaalisesti hyväksytyksi tuleminen yksilönä. (Nykyri & Salonen, 2008.)

6.3 Monialainen nuorisotyö koulussa

Laki nuorisolain muuttamisesta (639/2010) tuli voimaan vuoden 2011 alusta. Nuorisolakiin (72/2006) lisättiin pykälät koskien monialaista yhteistyötä ja etsivää nuorisotyötä. Muutetun nuorisolain säännöksissä määritellään mitä on monialainen yhteistyö. Monialaisella yhteistyöllä tarkoitetaan paikallistasolla tehtävää eri toimialojen viranomaisten yhteistyötä, jossa toimivat yhteistyössä kunnalliset ja valtion viranomaiset. Kirkon paikallisviranomaiset voivat myös ottaa osaa monialaiseen yhteistyöhön. (Aaltonen 2011, 25.)

Nuorisolain uudessa 7 a §:ssä säädetään monialaisesta yhteistyöstä seuraavaa: Kunnassa on oltava nuorten palvelu- ja ohjausverkosto, joka on paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön toimeenpanon kehittämistä ja yleistä suunnittelua varten. Palvelu- ja ohjausverkostoon kuuluvat terveys ja sosiaali-, opetus- ja nuorisotoimen sekä poliisi- ja työnhallinnon asiamiehet. Verkostossa voi toimia myös puolustushallinnon ja muiden viranomaisten edustajia. Verkostossa tehdään vuorovaikutuksellista työtä nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa. Kunnilla on myös mahdollisuus koota yhteinen verkosto. (Aaltonen 2011, 27)

Huhtanen (2007, 191–193) määrittää monialaisen yhteistyön rakentuvan yhteistyöverkoston ammattitaitojen jakamiselle ja luomiselle sekä uusien työ- ja toimintatapojen kehittämiseksi. Monialaisissa työryhmissä sovitaan yhteisesti toimintatavoista ja yhteisistä säännöistä paikallisesti tai seudullisesti. Monialaisen yhteistyön päämääränä on hyödyntää eri ammattialojen osaamista ja tietämystä. Toimivassa monialai-

sessä yhteistyössä korostuu oman asiantuntijuuden ja ammattiroolissa pitäytymisen ylittäminen.

Viime vuosina nuorisotyössä on korostunut kouluyhteisöjen kanssa tehtävä yhteistyö. Nuorisotyön tärkeä yhteistyötaho on opetusministeriön koulutus- ja tiedepolitiikan osaston yleissivistävä yksikkö ja sitä kautta myös opetushallitus. Yhteistyö on ollut tiivistä koululaisten iltapäivätoiminnan sekä nuorten osallisuushankkeiden kehittämisessä viime vuosina. Nuorisotyön ja koulun näkyvimvät yhteistyön osa-alueet liittyvät koululaisten iltapäiväkerhotoimintaan, leirikoulutoimintaan sekä monialaiseen yhteistyöhön oppilashuollossa. (Aaltonen 2007, 37 & 137.)

6.3.1 Oppilashuoltotoiminta

Perusopetuslain (628/1998) 31 a §:ssä on säädetty oppilaille annettavasta oppilashuollosta. Jokaisella oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä tarvittava oppilashuolto, joka on säädetty perusopetuslain 31 a §:n 1 momentissa. Pykälässä ei kuitenkaan tarkemmin määritellä sitä, mitä oppilashuollon toimet ovat. Siten sen tarkempi sisältö jää opetussuunnitelman perusteiden ja opetussuunnitelman avulla määriteltäväksi sosiaalityöksi, jolla edistetään oppilaan oppimista. Säännös asettaa ehtoja erityisesti koulupsykologi- ja kuraattoritoiminnalle sekä kouluissa runsaasti käytetyille oppilashuollon yhteistyöryhmille. Päämääränä pidetään ehkäisevää toimintaa ja varhaista puuttumista. (Arajärvi & Aalto-Setälä 2004, 172; Perusopetuslaki 628/1998, 31 a §.)

Oppilashuolto on laaja-alaisesti katsottuna oppilaan hyvän oppimisen, sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä niiden edellytyksiä enentävää toimintaa. Lisäksi oppilashuoltoon sisältyy opetuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, jotka ovat lastensuojelulaissa (417/2007) tarkoitettu koulunkäynnin tukeminen sekä kansanterveyslaissa (66/1972) tarkoitettu kouluterveydenhuolto. (Aaltonen 2011, 69–70; Perusopetuslaki 628/1998, 31 a §.)

Viime vuosina oppilashuollon tärkeys ja työn organisoimistavat ovat nousseet merkittäväksi keskustelunaiheeksi suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Asiaa ovat korostaneet tiedon lisääntyminen, tutkimus- ja diagnostisointijärjestelmien parantuminen, integraatio-oppilaiden määrän kasvu yleisopetuksen luokissa, huoltajien tietoisuus sekä yhteiskunnallinen keskustelu. (Kettunen 2007, 185.)

Opetushallitus määrää perusopetuslaissa (628/1998, 14§) oppilashuollon keskeisistä periaatteista ja tavoitteista. Oppilashuollosta ovat vastuussa oppilashuoltopalveluista vastaavat viranomaiset ja kaikki kouluyhteisössä työskentelevät. Koulun arjessa oppilashuolto keskittyy niin yksittäisen oppilaan kehitykseen, kasvuun ja terveyteen liittyviin tarpeisiin kuin luokkien, ryhmien sekä koko kouluyhteisön hyvinvointiin. Kaiken kaikkiaan oppilashuolto on edellä mainittujen asioiden kehittämistä, seuraamista ja arviointia. Näin ollen oppilashuolto tarjoaa sekä yksilöllistä että yhteisöllistä tukea. (Aaltonen 2011, 71.) Oppilashuoltoa toteutettaessa tehdään yhteistyötä oppilaan ja hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajan kanssa (Perusopetuslaki 628/1998, 31 a §).

Useimmissa peruskouluissa toimii monialainen oppilashuoltoryhmä, jonka toimesta koulun oppilashuoltoa toteutetaan ja kehitetään niin yksilö- kuin yhteisötasolla. Oppilashuoltoryhmän jäsenenä voi toimia muun muassa erityisopettaja, koulukuraattori, koulupsykologi, kouluterveydenhoitaja ja –lääkäri, luokanopettaja, nuorisotyöntekijä sekä muita hyvinvointia ja kuntoutusta edistäviä erityistyöntekijöitä. Oppilashuoltoryhmän puheenjohtajana toimii pääsääntöisesti koulun rehtori tai hänen tulee määrätä oppilashuoltoryhmän puheenjohtaja (Huhtanen 2007, 190). Rehtorin rooli oppilashuoltoryhmässä on toimia lisäksi koordinoijana, mutta oppilashuoltoryhmän koordinointia voi hoitaa myös laaja-alainen erityisopettaja. (Aaltonen 2011, 71–72. Kettunen 2007, 188.)

Oppilashuoltotyö on muuntumassa seudulliseksi yhteistyömuodoksi koulu- ja kunta-kohtaisista kokonaisuuksista. Seudullisen yhteistyön pohjana voidaan pitää kunnallisen palvelurakenteen kehittämistä ja resurssien tehokkaampaa hyödyntämistä alueellisesti. Lähtökohtana alueellisessa ja seudullisessa yhteistyössä on se, että jokaisella lapsella ja nuorella on samat oikeudet laadukkaisiin palveluihin asuinpaikastaan riippumatta. Jotta yhteistyö onnistuu, täytyy kaikkien osapuolien sitoutua toteutta-

maan yhteisiä päämääriä ja tavoitteita. Yhteistyön edellytyksenä on myös jatkuva kehittäminen ja arviointi. Näin ollen seudullisen oppilashuollon kautta voidaan turvata palveluiden säilyvyys, erityisosaaminen ja palveluvalikoiman paraneminen. (Huh-
tanen 2007, 199.)

6.3.2 Koululaisten aamu- ja iltapäiväkerhotoiminta

Koululaisten aamu- ja iltapäiväkerhot ovat suhteellisen uusia kuntien tarjoamia toimintamuotoja pienemmille kouluikäisille lapsille. Aamu- ja iltapäiväkerhot otettiin käyttöön vuonna 2004, kun opetushallitus vahvisti niiden perusteet. Aamu- ja iltapäiväkerhotoiminta on nuorisotyötä, joka noudattaa nuorisolain (72/2006) arvopohjaa (Aaltonen 2007, 124). Koululaisten aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnan organisointi tai tukeminen kuuluu kunnan nuorisotyötehtäviin, josta on säädetty nuorisotyölain 7 §:ssä (Aaltonen 2007, 137; Merimaa & Virtanen 2007, 140 – 141.)

Aamu- ja iltapäivätoiminta on jatkumo varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kasvatustehtävälle. Aamu- ja iltapäivätoiminnan perustana ovat perusopetuksen yleiset kasvatustavoitteet. Toiminnan tarkoituksena on tarjota lapsille tasokasta vapaa-ajantoimintaa. Vaikka lapsuudessa ja varhaisnuoruudessa lasten itsenäisyys kasvaa, tarvitsevat he aikuisen läsnäoloa, ohjausta ja turvaa. (Opetushallitus 2004, 4.)

Tavoitteena aamu- ja iltapäivätoiminnoilla on antaa lapsille monipuoliset mahdollisuudet osallistua ohjattuun toimintaan, mutta samalla myös tarjota mahdollisuutta lepoon turvallisessa ympäristössä. Lisäksi tavoitteena on tukea lapsen eettistä kasvua ja tunne-elämän kehitystä sekä tukea koulun ja kodin kasvatustyötä. Pyrkimyksenä aamu- ja iltapäivätoiminnoilla on edistää lasten hyvinvointia ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa, ennaltaehkäistä syrjäytymistä sekä lisätä osallisuutta. (Arajärvi & Aalto-Setälä 2004, 175; Merimaa & Virtanen 2007, 140 – 141; Opetushallitus 2011a.)

Aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on vahvistaa lapsen eettistä kehitystä. Lähtökohtana eettiselle kasvatukselle on perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2004 luvussa 2.1 määritelty perusopetuksen arvopohja sekä kasvatukselliset periaatteet, jotka ovat sovittu yhdessä kodin ja koulun välillä. Aamu- ja iltapäivätoi-

minnassa lapsi nähdään yksilönä. Lapsi on ikä- ja kehitysvaiheensa mukaan vastuussa itsestään ja teoistaan. Lapsi tarvitsee aikuisen ohjausta eettisen ajattelunsa kehittymisessä sekä vuorovaikutustaitojaan opetellessa. Tärkeää eettisen kasvun tukemisessa on käyttäytymisen malli, jonka aikuinen antaa, esimerkiksi arkipäiväisissä tilanteissa kohdattavat eettiset kysymykset ja keskinäiset vuorovaikutussuhteet. (Opetushallitus 2004, 7.)

Vastavuoroisuuden ja vastuullisuuden ymmärtäminen on yksi eettisen kasvun tukemisen tavoitteista. Aamu- ja iltapäivätoiminnassa lasta opetetaan huomioimaan vastuunsa omasta ja toisten hyvinvoinnista ja niihin liittyvistä velvollisuuksista ja oikeuksista, syy- ja seuraussuhteista, tunteistaan ja terveistä elämäntavoistaan. Lisäksi lasta kasvatetaan ottamaan vastuuta annettujen ohjeiden noudattamisesta ja ryhmän yhteisistä pelisäännöistä sekä ympäristöstä ja luonnosta. (mt., 7.)

Toisena aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on tukea lapsen tunne-elämää. Pyrkimyksenä on, että lapsi tuntee olevansa kunnioitettu ja hyväksytty omana itsenään. Lasta opastetaan näyttämään tunteitaan ja opettelemaan niiden hallintaa. Onnistumisen kokemusten korostaminen ja osallistumisen ilo on lapselle tärkeää itsetunnon kehittymisen kannalta. Lisäksi lapsen itsetunnon kehitystä tukee perusteltu kiittäminen ja rohkaiseminen, näin lapsi oppii myös luottamaan omiin kykyihinsä. (mt., 6.)

Kolmantena aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on tukea kodin ja koulun kasvatustyötä. Yhteistyö koulun, kodin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan toteuttajan välillä tulee toteutua luontevasti osana aamu- ja iltapäivätoimintaa. Tarkoituksena on luoda lapsen suotuisaa kehitystä edistävä kasvu ympäristö. Yhteistyö edellyttää koulun ja kodin keskinäistä kunnioitusta ja tasa-arvoisuutta, jotka luovat avoimen ja luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen heidän välilleen. Yhteistyössä korostuu yhteinen mielenkiinto ja vastuu lapsen kehityksestä. (mt., 6.)

Neljäntenä aamu- ja iltapäivätoiminnassa tavoitteena on osallisuuden edistäminen, tasa-arvon lisääminen ja syrjäytymisen ennaltaehkäiseminen. Aamu- ja iltapäivätoiminnassa tulee olla tilanteita, joissa lapsi saa osallisuuden kokemusta. Osallisuuden edistämiseksi on tärkeää, että lapsi tulee kuulluksi ja saa mahdollisuuden osallistua toiminnan ideointiin. Aamu- ja iltapäivätoiminnalla lisätään tasa-arvoisuutta yhteis-

kunnassa, sillä osallisuus ja tasa-arvo ennaltaehkäisevät syrjäytymistä. Tarkoituksena on huomata syrjäytymiseen johtavat tekijät mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. (mt., 8.)

Aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnan kokonaisuudesta vastaa kunta. Kunta voi järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa itse, yhdessä muiden kuntien kanssa tai se voi hankkia palvelut esimerkiksi eri yhteisöiltä tai järjestöiltä. Kunnilla ei kuitenkaan ole välttämättömyyttä tarjota toimintaa. Jos kunta tilaa palvelun muulta toimijalta, on kunta valvontavastuullinen. (Aaltonen 2007, 125).

Perusopetuslakiin (628/1998) on kirjoitettu, että jokaisella peruskoulun ensimmäisen ja toisen luokan oppilaalla sekä erityisopetuksen kaikkien vuosiluokkien oppilailla on oikeus käyttää kunnan tarjoamaa aamu- ja iltapäivätoimintaa. Aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnasta perittävä kuukausimaksu on kunnan päätettävissä, mutta maksu voi olla enintään 60 euroa kuukaudessa. Aamu- ja iltapäiväkerhotoimintaa toteutettaessa on lapselle tarjottava välipala ja mahdollisten tapaturmien hoito on aina maksutonta. (Arajärvi & Aalto-Setälä 2004, 175; Merimaa & Virtanen 2007, 140 – 141; Opetushallitus 2011a.)

6.3.3 Koulun kerhotoiminta

Kerhokeskus – koulutyön tuki ry:n toiminnanpuheenjohtaja Leena Andonov kertoo Kirsi Koiviston (2000, 3) pro gradu – tutkielman esipuheessa, että jokaisella peruskoululaisella pitäisi olla mahdollisuus osallistua monipuoliseen ja laadukkaaseen kerhotoimintaan koulupäivän päätteeksi. Useissa tutkimuksissa on todettu kouluikäisten iltapäivä- ja koulun kerhotoiminnan merkitys oppilaiden myönteiselle kasvulle. Myös lainsäädännössä on otettu tämä asia huomioon, koulun kerhotoiminnasta todetaan perusopetuslaissa.

Kerhotyössä oppilaat voivat laajentaa ja syventää tietojaan joissakin oppiaineissa, koska kerhot usein tarjoavat lisäystä koulussa opetettaviin aineisiin. Kerhoissa lapsilla on mahdollisuus virkistäytyä ja rentoutua. Kerhot voivat myös tarjota sellaista sisältöä, jota viralliset kouluaineet eivät pysty tarjoamaan. Kerhotoimintaa toteutettaessa

ei opeteta oppimääriin kuuluvia asioita, oppilaita ei myöskään arvioida kerhotoiminnan menestyksen mukaan. Kerhotoimintaa ei toteuteta oppituntien aikana. Pääsääntöiset kerhot ajoittuvat iltapäiviin ja välittömästi koulutuntien jälkeen alkavaan aikaan. Hyvä aika kerhotoiminnalle on koulutuntien jälkeinen aika, koska näin oppilailla on turvallinen paikka kuluttaa aikaansa koulupäivän jälkeen ennen vanhempien työajan päättymistä. Joissakin tapauksissa kerhoja voidaan toteuttaa myös viikonloppuisin ja iltaisin. (Koivisto 2000, 9.)

Kerhotoiminta luo oppilaalle mahdollisuuden uusiin harrastuksiin ja turvalliseen yhdessäoloon vapaa-ajan viettämisessä. Koulupäivän jälkeen järjestetty virikkeellinen toiminta luo oppilaiden sosiaaliselle kasvulle tärkeitä verkostoja ja tukee heidän itsensä kehittämistä. Koulujen kerhotoiminnan tavoitteina ovat lasten ja nuorten yhteisöllinen kasvaminen, osallisuuden lisääminen sekä mahdollisuus kehittää sosiaalisia taitojaan. Kerhotoiminnan kautta annetaan mahdollisuus onnistumisen ja osaamisen kokemuksiin sekä luovan toiminnan ja ajattelun kehittämiseen. Lisäksi lapsia ja nuoria kannustetaan tuottamaan omaa kulttuuriaan sekä tuetaan myönteisiä harrastuksia. Näiden edellä mainittujen tavoitteiden rinnalla tuetaan myös kodin ja koulun kasvatustyötä. (Koivisto 2000, 3; Opetushallitus 2011b.)

Koulujen kerhotoiminnan kehittämisen pyrkimyksenä on tuottaa monipuolista, lapsen ja nuoren kasvua tukevaa vapaa-ajan toimintaa, jota toteutetaan koulupäivän jälkeen. Kerhotoiminta on lapsille ja nuorille vapaaehtoista. Koulujen kerhotoiminnan järjestäjinä voivat toimia kunnat, paikalliset järjestöt ja yhdistykset. Kouluilla on mahdollisuus hyödyntää myös koulun muiden sidosryhmien ja eri hallintokuntien osaamista kerhotoimintaa järjestettäessä. Kerhotoimintojen järjestämiseksi voi hakea harkinnanvaraista valtionapua nuoriso- ja liikuntatoimelta. Koulujen kerhotoiminnalla pyritään siihen, että lapsilla ja nuorilla olisi mahdollisuus osallistua kerhoharrastukseen läpi perusopetuksen. Toimintaa kehitetään siten, että mahdollistetaan myös säännöllinen harrastus niille lapsille ja nuorille, joilla perheen tuen puuttuessa ei ole siihen mahdollisuutta. (Aaltonen 2007, 125; Opetushallitus 2011b.)

Perusopetuslain 47 §:n mukaan kerhotoiminnan järjestämisessä lähtökohtana on, että kerhotoimintaa voidaan järjestää perusopetuksen yhteydessä opetusta tukevana toimintana. Opetuksen yhteydessä järjestettävästä muusta kerhotoiminnasta sääde-

tään perusopetusasetuksen 9 §:n mukaan, että lukuvuosittain opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelmaan perustuvan suunnitelman koskien kerhotoimintaa. Suunnitelman merkittävistä kohdista ilmoitetaan etukäteen oppilaille ja heidän huoltajilleen. Jos kerhotoiminta sisältyy koulun toimintaan, tulee siitä mainita työsuunnitelmassa. Tällöin kerhotoimintaa koskee perusopetuslainsäädäntö. Samalla kerhotoimintaan osallistuminen on luonteeltaan verrattavissa opintoihin, mutta on kuitenkin vapaaehtoista osallistujille. (Koivisto 2000, 31.)

Useat koulun ulkopuoliset tahot ovat alkaneet tarjota aktiivisemmin palvelujaan kerhotoiminnan järjestämiseksi perusopetuksen yhteydessä. Nuorisotyö tuo kerhotoimintaan omat menetelmänsä ja osaamisensa, jotka täydentävät koulun ja kodin kasvatusta. Eri yhdistysten ja järjestöjen järjestämä kerhotoiminta kouluissa kartuttaa myös koulujen väyliä ympäristöönsä ja parantaa oppilaiden kasvuedellytyksiä hyvää elämää ja aikuisuutta ajatellen. Kansalaistoiminnassa ja nuorten kanssa harjaantuneiden ja kokeneiden kasvattajien rooli on tärkeä, sillä kyky kohdata lapsia ja nuoria on kerhotoiminnassa merkittävä. (mt., 32.)

6.3.4 Oppilaiden nivelvaiheet

Pietarinen (2005, 9) kuvailee oppilaiden kohtaavan koulutyössään erilaisia muutoksia ja siirtymiä. Perusopetuksessa oppilas kohtaa ympäristömuutoksia ja tiedettävissä olevia siirtymiä. Näitä siirtymiä nimitetään perusopetuksen kehittämistyön yhteydessä nivelvaiheiksi. Tämä kuvaus pyrkii määrittelemään yhtenäisen perusopetuksen jatkumo-ajattelua. Päällimmäisenä tarkoituksena on oppilaiden syrjäytymisen ehkäisy koulupolun eri vaiheissa.

Koulun nivelvaiheiden onnistuminen tukee oppilaan koulunkäynnin sujuvuutta ja yksilöllisten päämäärien saavuttamista. Nivelvaiheissa yleensä korostetaan siirtymiä esiopetuksesta perusopetukseen sekä perusopetuksesta toisen asteen koulutukseen. Oppilaan koulupolun varrella on myös paljon muita erilaisia siirtymiä. Näitä siirtymiä esimerkiksi ovat varhaiskasvatuksesta esiopetukseen, vuosiluokalta seuraavalle siirtyminen, yleisopetuksesta erityisopetukseen ja päinvastoin, alakoulusta yläkouluun sekä oppilaan koulunvaihdot. (Holopainen, Ojala, Orellana & Miettinen 2005, 5.)

Usein lapsi tulee kouluun päivähoidosta esiopetuksen myötä. On pohdittu, miten tämä nivelvaihe toteutuu, mitkä tiedot koulun olisi hyvä saada lapsen aiemmasta kehityksestä ja onko tiedon siirtyminen lapsen kannalta olennaista. Tästä huolimatta kovin selkeitä ja yhtenäisiä käytänteitä ei ole vielä syntynyt. Myös muissa oppilaiden nivelvaiheissa tuelle olisi tarvetta. Oppilaiden nivelvaiheissa esiopetuksesta siirtyminen alakouluun ja alakoulusta yläkouluun on muutakin kuin oppilaan fyysistä siirtymistä kouluyhteisöstä toiseen. (Launonen & Pulkkinen 2004, 34.)

Nivelvaiheiden tukemisessa yhteistyö on olennaista. Yhteistyössä kohtaavat opettajat, oppilashuoltoryhmän jäsenet, huoltajat, oppilaat, opetustoimen hallinnon sekä tiedon- ja tieteenalojen edustajat. Nivelvaiheiden ratkaisuihin hallinnolliset strategiat, eritoten onnistunut päätöksenteko vaikuttaa positiivisesti tuloksiin. Opettajaa pidetään eräänlaisena välitilojen eli nivelvaiheiden luotsaajana. Hän on ohjaajana ja tukijana muutoksissa oppilaiden oppimistaidoissa, oppimisessa ja kehityksessä. Aikuisien hyvä yhteistyö voi mahdollistaa oppilaan koulunkäynnin sujumisen. Nivelvaiheiden tukeminen ja ohjeistaminen parantaa ja vahvistaa oppilaan oppimista ja suoriutumisen edellytystä. (Holopainen ym. 2005, 5–6.)

Liisa Heinämäen (2007, 44) mukaan varhaisen tuen yhtenä keskeisenä lähtökohtana on taata, että oppilaan tarvitsema tuki kestää eri siirtymävaiheissa eli nivelvaiheissa jouhevasti. Näin ollen mahdollistetaan opetuksellisten tarpeiden ennakointi ja oikean tukimuodon tunnistaminen ajoissa. Tavoitteena on, että oppilas saataisiin ohjattua oikeaan oppilasryhmään ennakolta. Jos oppilas tunnetaan hyvin entuudestaan, tukee se varhaisen tuen tarpeen arviointia myös uudessa ympäristössä. Hyvä tiedonkulku on edellytys jatkumoiden varmistamisessa. Jouheva tiedonkulku on tarpeen muun muassa terveydenhuollon, päivähoidon, esiopetuksen, iltapäivätoiminnan sekä koulun eri nivelvaiheiden välillä.

Tehokkaalla nivelvaiheiden tukemisella pystytään edistämään oppilaiden oppimista. Nivelvaiheiden tukemisella mahdollistetaan oppilaiden sopeutumista uusiin yhteisöihin ja ympäristöihin. Oppilaan tuntemus opettajien ja muun henkilöstön taholta mahdollistaa itsetunnon heikkenemisen vähentymisen. Lisäksi oppilaan tuntemus helpottaa opettajia ja muuta henkilöstöä tiedostamaan oppilaan vahvuudet ja tarpeet sekä menettelytavat, jotka sopivat oppilaalle parhaiten. (Holopainen ym. 2005, 6.)

7. SELVITYKSEN TULOKSET

Selvityksemme tulokset perustuvat Kivirannan koulun opetushenkilökunnan mielipiteisiin ja kokemuksiin. Selvityksemme tuloksia esittelemme aineistosta esiin nousseiden asiakokonaisuuksien mukaan. Analysoidessamme tuloksia hyödynsimme omia kokemusiamme projektioipinnoistamme Kivirannan koululla. Kyselylomakkeeseemme vastasi 13/31 kohderyhmämme henkilöä. Vastaajista kymmenen oli opettajia ja kolme koulunkäyntiavustajaa. Rehtorin, erityisluokanopettajan ja kieltenopettajan vastaukset sisältyvät opettajien kategoriaan. Emme luokitelleet heitä omiksi ryhmikseen anonyymiyden säilyttämiseksi.

7.1 Kohderyhmämme ammatillinen erityisosaaminen ja työn tavoitteet

Kysyimme kohderyhmältämme heidän ammatillisesta erityisosaamisestaan ja työnsä tavoitteista. Yhdeksi keskeisimmäksi aihealueeksi ammatillisesta erityisosaamisesta kysyttäessä sekä opettajat että koulunkäyntiavustajat nostivat selkeästi esiin kyvyn hallita sosiaalisia taitoja ja tilanteita. Sosiaalisten taitojen merkitys korostui vastauksissa niin lasten kuin aikuistenkin kanssa toimiessa. Tärkeänä asiana opettajien taholta nousi ilmi myös hyvä oppilaan tuntemus, kasvattaminen ja oppimaan ohjaaminen. Kaksi opettajaa vastasi ammatillisen erityisosaamisensa olevan luokanopettajan työ.

Koulunkäyntiavustajat kokivat erityisopetuksen ja erinäiset ohjaustilanteet ammattiryhmänsä erityisosaamiseksi. Yksi koulunkäyntiavustajista koki tärkeänä osaamisena alueena kyvyn reagoida herkästi asioihin ja kyvyn lukea tilanteita. Toinen koulunkäyntiavustaja mainitsi kyvyn olla luotettava ja läheinen aikuinen, jolta oppilas saa apua vaikeisiin asioihin.

Yksi opettaja vastasi ammatilliseksi erityisosaamiseksi erityispedagogiikan tuntemuksen, johon sisältyy muun muassa oppimisvaikeuksien, puheopetuksen sekä käyttäytymisen tukeminen. Toinen opettaja mainitsi ammatilliseksi erityisosaamiseksi kielten opetuksen pedagogiikan ja osaamisen.

Yli puolet vastaajista, kahdeksan opettajaa vastasi työnsä tavoitteen olevan opetus-suunnitelman toteutuminen. Täten kohderyhmämme selvimmäksi työn tavoitteeksi nousi opetussuunnitelman toteutuminen. Toiseksi tärkeäksi työn tavoitteeksi nousi niin opettajien kuin koulunkäyntiavustajien osalta sosiaalisten taitojen vahvistaminen ja sosiaalisuuteen kasvattaminen.

Opettajien osalta opettaminen ja opetustyöstä huolehtiminen sekä oppilaiden tukeminen päivittäisessä koulutyössä olivat merkittäviä asioita työn tavoitteita kysyttäessä. Yksi vastaaja piti tärkeänä tavoitteena antaa oppilaille valmiudet tulevien vuosien haasteisiin peruskoulussa. Yhden vastaajan tavoitteena oli huolehtia koulun pedagogisesta toiminnasta, resursseista ja henkilösuhteista. Koulunkäyntiavustajien osalta tavoitteiksi mainittiin turvallisena ja luotettavana aikuisena oleminen lapsille sekä aktiivisena osana kasvatustiimiä oleminen.

Kysyttäessä työn tavoitteista kaikki vastaajat eivät kertoneet henkilökohtaisista ammatillisista tavoitteista. Henkilökohtaisista ammatillisista tavoitteista kertoi vain neljä vastaajaa. Henkilökohtaisiksi tavoitteiksi he mainitsivat kokoaikaisen työssä uudistumisen: vaihdella erilaisia opetustyyplejä kaikkia oppijoita palvellakseen, tehdä työ mahdollisimman hyvin, kehittää ammattitaitoaan ja laajentaa osaamisensa skaalaa sekä etsiä toiminnallisia keinoja opetukseen.

7.2 Koulun arjen tyypillisiä tilanteita ja kohtaamisia

Kyselyssämme selvitimme kohderyhmämme työssään kohtaamia tyypillisiä tilanteita lasten, muiden ammattilaisten ja vanhempien kanssa. Tyypilliseksi tilanteeksi opettajilla nousi lasten kanssa opetustilanteet, jotka merkitsivät heille päivittäistä oppilaiden opettamista ja kasvattamista. Kaikki kolme koulunkäyntiavustajaa vastasivat yhtäläisesti tyypilliseksi oppilaiden kanssa käydyiksi tilanteiksi ja kohtaamisiksi oppilaan opimisen tukemisen, ohjaamisen ja avustamisen. Yksi koulunkäyntiavustaja mainitsi tyypilliseksi tilanteeksi oppilaiden kanssa oppilaiden väliset erimielisyydet ja niiden selvittämiset. Tätä kautta hän koki ongelmanratkaisutaitojen jatkuvan kehittämisen tärkeäksi seikaksi.

Kaikki kolme koulunkäyntiavustajaa mainitsivat oppilaiden ohjaamistilanteissa tärkeäksi tiimityöskentelyn opettajan ja toisten koulunkäyntiavustajien kanssa. Opettajat kertoivat tapaavansa muita ammattilaisia ja kollegoita lähinnä opettajanhuoneessa ja käytävillä.

Vanhempien kanssa tilanteet olivat pääsääntöisesti keskusteluja, neuvotteluja ja vanhempainiltoja muun muassa oppilaiden edistymisestä. Kohderyhmämme kuvaili vanhempien kohtaamisia ja tilanteita heidän kanssaan tehtäväksi yhteistyöksi. Yhden opettajan toiveena oli, että vanhempien tapaamistilanteet olisivat vapaita ja rentoja. Tärkeää kuitenkin olisi, että tilanteissa käsiteltäisiin kaikki ikävätkin asiat. Yhtä vastannutta opettajaa askarrutti se, että vanhemmat jättävät koko oppimisen vastuun koululle. Yksi koulunkäyntiavustajista mainitsi, että on tarvittaessa yhteydessä vanhempiin ja luo heidän kanssaan yhteistyötä. Toinen koulunkäyntiavustaja puolestaan kertoi vanhemmille tiedonkulun tapahtuvan vain opettajan kautta.

7.2.1 Työn huippuhetkiä

Kysyimme kyselyssämme työn huippuhetkestä, joka innosti, ilahdutti, jossa vastaaja koki onnistuneensa ja mikä teki hetkestä onnistuneen. Vastauksista oli nähtävissä selkeä oppilaskeskeisyys, oppilaat olivat huippuhetkien keskipisteitä. Seitsemän vastaajan vastauksista oli selkeästi todennettavissa työn huippuhetkeksi tilanne, jossa oppilas oppi jotain uutta.

”Kun pieni ekaluokkalainen oppii lukemaan, RIEMULLA EI OLE RAJAA!”

”Jokainen lukemaan oppiminen on iso saavutus niin oppilailleni kuin itsellenikin ja siksi pidämmekin aina lukujuhlat.”

”Aina kun joku oppii liikunnassa uutta ja vaikeaa ja joku lapsi innostuu liikunnasta.”

Yksi opettajista kertoi työnsä huippuhetkeksi leirikoulun. Tämän onnistuneen tapahtuman mahdollistivat oppilaat ja yhteistyö vanhempien kanssa. Toinen opettaja taas

puolestaan mainitsi uskontotunnin lautapeli – tilanteen, johon opettaja oli itse tehnyt pelin. Opettajan mukaan peli toimi ja samalla oppilaat kertosivat kokeeseen. Tässä tilanteessa onnistumisen mahdollisti hyvä suunnittelu, opettajan oma panostaminen asiaan ja oppilaiden into. Eräs opettajista oli huomannut oppilaiden innon tutkia ympäristöä uusin silmin, jolloin oppilaat samalla löysivät uutta. Uuden löytymisen mahdollistivat sää, varustus ja mielenkiintoinen aihe sekä oppilaiden ja opettajan itsensä innostus tekemiseen.

Eräs opettaja koki huippuhetkeseen viettämänsä vuoden yhdeksäsluokkalaisten tarkkailuluokan poikien kanssa. Hän oli saanut pojat ymmärtämään, että hän todella halusi auttaa poikia. Onnistumisen mahdollisti opettajan oma aitous ja rehellisyys. Erään opettajan huippuhetki oli, kun hän sai monen prosessin jälkeen yhden oppilaan elämän hallintaan. Hän sai järjestettyä hänelle sopivan kasvu ympäristön. Onnistumisen mahdollisti luottamus ja suoraan puhuminen. Oppilas edistyi koulutyössä, kun olosuhteet paranivat ja oppilas ei ollut enää kuin räjähtävä ilmapallo.

Yksi koulunkäyntiavustajista kertoo työnsä huippuhetkestä näin:

*”Saimme oppilaan lukemaan... Ja ylipäättänsä vahvistettua kaikkia elämänhallinnan osa-alueita, jotta hän saavutti itsehallinnän ja ”avautui kuo-
resta”. Nyt käyttäytyminen ja taidot mahdollistavat itsenäisen opiskelun.”*

Onnistumisen olivat mahdollistaneet monialainen yhteistyö, usko yhteiseen tekemiseen ja tavoitteen toteutumiseen. Onnistumisen mahdollistaneet tekijät olivat oma ammattitaito, systemaattinen ja tavoitteellinen työnteko, hyvä henkilökemia, vuorovaikutustaidot, aika sekä oppilaan oma halu oppia.

Kaiken kaikkiaan huippuhetkiä mahdollistivat useat eri tekijät. Tekijöinä toimivat niin ihmiset, ympäristö ja oma sekä toisten toiminta. Kerrotut tilanteet olivat hyvin erilaisia. Toisille huippuhetket olivat pieniä tilanteita arjen keskellä, toisille taas suurempia kokonaisuuksia, kuten leirikoulu ja oppilaan elämänhallinnan saavuttaminen.

7.2.2 Työn haasteelliset asiat ja tilanteet oppilaiden kanssa

Kyselymme yhtenä aihekokonaisuutena olivat haasteelliset asiat ja tilanteet oppilaiden kanssa työskennellessä koulussa. Selvästi haasteellisimmiksi asioiksi nousivat lasten häiriökäyttäytymiset. Häiriökäyttäytymistä kuvattiin eri tavoin. Häiriökäyttäytyminen oli ilmennyt aggressiivisuutena, uhkailuna, väkivaltaisuuksina, oppilaiden keskinäisinä kahinoina sekä tottelemattomuutena ja levottomuutena.

Kolme vastaajista mainitsi työssään haasteelliseksi kotitilanteiden vaikeuden, joka heijastuu koulutyöhön. Yksi heistä koki haasteelliseksi vanhemmat. Hän koki, että vanhempien tuki koulutyölle puuttuu. Yksi vastaajista taas toivoi, että vanhempien yhteistyöstä saataisiin toimivaksi ja lapsen parasta palvelevaksi. Vastauksista oli tullut kattavissa edellä esitettyjen asioiden linkittyminen toisiinsa. Kotitilanteet heijastivat koulutyöhön ja lasten käyttäytymiseen.

Yksi esille noussut haasteellinen asia oli oppilaiden ongelmat.

”Lapsilla paljon ongelmia läksyjen hoidossa, runsaasti unohduksia, jotka työllistävät opettajaa.”

”Kun oppilaalla ei ole taitoja entuudestaan (esim. vuorovaikutustilanteet), niin ei häneltä voi valmiiksi olettaa, että taidot olisivat itsestään olemassa.”

”Henkiset ongelmat, psyykkiset ongelmat, kantaa kaiken maailman murheet olkapäillään.”

”Lapsi, jolla ei ole koulunkäyntimotivaatiota.”

7.3 Monialainen yhteistyö

7.3.1 Kohderyhmän suhteet eri toimijoihin

Kyselyssämme selvitimme millaisia suhteita kohderyhmällämme on eri toimijoihin. Vastauksissa korostui monialainen yhteistyö. Toimijoita olivat opettajat, koulu- ja koulunkäyntiavustajat, koulusosionomi, rehtori, terveydenhoitaja, oppilashuollon työntekijät, iltapäiväkerhonohjaajat, sosiaalityöntekijä, perheneuvola, erityisopettajat, puhe- ja toimintaterapeutti sekä Länsi-Pohjan keskussairaala. Lisäksi toimijoiksi mainittiin muut tarvittavat viranomaiset. Yksi vastaajista kertoi koordinoivansa monialaisten toimijoiden työtä.

Seitsemässä opettajan antamassa vastauksessa mainittiin lähes päivittäinen yhteistoiminta kollegoiden kanssa. Kaikki koulunkäyntiavustajat mainitsivat tekevänsä yhteistyötä opettajien ja toistensa kanssa. Kaikista vastaajista yhdeksän mainitsi suoraan tekevänsä yhteistyötä koulu- ja koulunkäyntiavustajien kanssa. Kaikki kolme vastannutta koulunkäyntiavustajaa mainitsi olevansa yhteydessä iltapäiväkerhonohjaajiin. Lisäksi osa heistä kertoi työskentelevänsä itse iltapäiväkerhonohjaajana.

Kukaan vastaajista ei maininnut tekevänsä yhteistyötä nuorisotoimen, –työntekijöiden tai –ohjaajien kanssa. Vastauksista oli havaittavissa se, että Kivirannan koulun suhteet eri toimijoihin ovat lähinnä koulun sisäistä yhteistyötä. Koulun ulkopuolista yhteistyötä tehdään, jos oppilaan tarve sitä vaatii.

7.3.2 Tärkeät henkilöt työympäristössä

Kyselyssä kysyimme tärkeitä henkilöitä työympäristössä. Myös tässä osiossa yhdeksässä vastauksessa opettajat olivat niin toisilleen kuin koulunkäyntiavustajillekin tärkeitä henkilöitä työympäristössä. Opettajat ovat toisilleen ajatustenvaihdon tuki ja yhteistyökumppaneita, joiden kanssa voi keskustella ratkaisuista ja ongelmista. Koulunkäyntiavustajat pitivät opettajia tärkeinä osina kokonaisuutta ja tiimityöskentelyä.

Seitsemässä vastauksessa tärkeimpiin henkilöihin työympäristössä lukeutui esimies, rehtori. Rehtoria pidettiin tärkeänä henkilönä, koska hän järjestelee työtä, huolehtii edellytyksistä tehdä työtä, huolehtii opetusjärjestelyistä sekä on pedagoginen johtaja, joka tukee viime käden päätöksiä.

Koulunkäyntiavustajat koettiin työpareina, osana tiimiä ja lähimpinä työkavereina, joiden kanssa tehdään päivittäistä yhteistyötä. Eräs koulunkäyntiavustaja tulkitsi asian näin:

"Lähimmät työkaverit → Päivittäinen yhteistyö muuttuu joustavaksi ja työ tuottaa hedelmää. Se keventää myös työtaakkaa, kun toimintatavat on tiedossa ja jokainen hyödyntää osaamistaan ja vahvuuksia."

Yhdessä vastauksessa vanhemmat nostettiin tärkeiksi henkilöiksi:

"Vanhemmat, koska oppilaiden kotiolot seuraavat nykyään myös koulu-työskentelyyn. Näkyy oppilaissa heti, jos kotona on ollut jotakin poikkeavaa."

Kolmessa vastauksessa korostettiin jokaisen henkilökunnan jäsenen tärkeyttä.

"Jokainen kouluyhteisön jäsen omalta osaltaan on tärkeä."

"Kaikilla on omat tehtävänsä osana kokonaisuutta. Kaikki ovat tärkeitä."

"Koko henkilöstö. Kaikkia tarvitaan että työympäristö- ja yhteisö toimivat hienosti."

Esille nostettiin useassa vastauksessa myös muut koulun henkilökunnan jäsenet, jotka eivät kuulu opetushenkilökuntaan. Heitä olivat kanslisti, talonmies, keittäjät sekä siivoojat. Syitä, miksi heidät koetaan tärkeiksi, ei kuitenkaan perusteltu tarkemmin. Lisäksi kaksi opettajaa mainitsi työympäristön tärkeisiin henkilöihin kuuluvat oppilaat. Perusteluna oli se, että oppilaat tekevät opettajan työn mielekkääksi.

7.3.3 Hetket, joissa on tarvittu toisen ammattialan edustajaa

Kaikki kyselyyn vastanneet olivat tarvinneet toisen ammattialan edustajan avustusta työssään. Näissäkin vastauksissa korostui toisten opettajien ja koulunkäyntiavustajien apu ja tarve. Muun muassa yksi koulunkäyntiavustaja oli tarvinnut opettajan apua lapsen uhkaavan käytöksen vuoksi. Neljässä vastauksessa mainittiin opettajilta tarvittu apu, mutta avun tilanteita ei ollut kuvailtu. Koulunkäyntiavustajaa opettaja oli tarvinnut levottoman oppilaan vierellä istujaksi, jotta opettaja itse ehti hoitaa toisten oppilaiden opetuksen.

Koulusosionomia oli tarvittu tilanteissa, joissa vastaajan omat avut eivät olleet riittäneet. Sosiaalitoimen avun tarve oli mainittu neljässä vastauksessa, joskaan sen tarvetta ei ollut perusteltu. Kahdessa vastauksessa oli kerrottu psykologin avun tarpeesta, perusteluna oli oppilaan oppimisvaikeuksien selvittely. Kolmessa vastauksessa apua oli tarvittu terveydenhoitajan taholta. Kaksi vastaajaa perusteli terveydenhoitajan avun tarvetta. Terveydenhoitajaa oli tarvittu kertomaan ja kasvattamaan lapsia terveellisiin elämäntapoihin sekä isompien haavareiden paikkaamiseen. Yhdessä vastauksessa poliisin avustusta oli tarvittu rikosten selvittelyyn.

Muita mainittuja ammattiryhmiä olivat perheneuvolan työntekijät, toisten kuntien erityisopettajat, erityissairaanhoidon ammattilaiset, sairaalan henkilökunta, iltapäiväkerhontyöntekijät, puhe- ja toimintaterapeutti, talonmies sekä koulun keittäjät ja siivoojat. Näiden ammattiryhmien tarvetta ei kuitenkaan ollut perusteltu.

Jatkokysymyksenä oli ”olisiko yhteisöpedagogista voinut olla kyseisessä tilanteessa apua?”. Yksi vastaajista ei vastannut kyseiseen kohtaan, yhdeksän vastaajaa koki, että yhteisöpedagogista olisi voinut olla apua. Kaksi vastaajaa koki, ettei yhteisöpedagogi olisi voinut auttaa kyseisissä tilanteissa. Toinen näistä tilanteista koski oppilaan väkivaltaisuutta. Tällaisessa tilanteessa vain opettajalla on oikeus pitää lapsesta kiinni ja siirtää hänet toiseen tilaan. Toinen tilanne koski terveydenhoitajan avun tarvetta, vastaaja koki, ettei yhteisöpedagogista olisi ollut apua kyseisessä tilanteessa.

Yhteisöpedagogin apua vastaajat olisivat hyödyntäneet sosiaalisia taitoja vaativissa tilanteissa, luovimiskykyä tarvittavissa tilanteissa sekä ryhmäyttämistilanteissa. Yksi

vastaaajista mainitsi koulussa olevan päivittäin paljon tilanteita, joita luokanopettaja ei ehdi tuntityön ohessa hoitamaan, esimerkiksi riitojen selvittelyt. Yhteisöpedagogia hyödynnettäisiin apuna oppilaan jokapäiväisessä elämässä koulussa.

”Jokainen oppilaan hyvinvointia ja turvallisuutta ja auttamista/avustamista tukeva ihminen voi olla tilanteissa hyvä apu.”

”Suurin osa voi olla avuksi. Tärkeintä on oma persoona ja yhteistyökyky erilaisten ihmisten parissa. Joustavuus ja sopeutumiskyky muuttuviin tilanteisiin.”

Yhteisöpedagogille näin ollen löytyi tilanteita, joissa hän voisi olla opetushenkilökunnan apuna ja tukena. Vastauksista ilmeni oppilaskeskeisyys, jolloin yhteisöpedagogin työkohteena olisivat oppilaat ja heidän erilaiset tilanteet kouluympäristössä.

7.4 Yhteisöpedagogi helpottamassa työskentelyä?

Kyselyssämme selvitimme voisiko yhteisöpedagogi helpottaa kohderyhmämme työskentelyä ja millaisissa tilanteissa yhteisöpedagogista olisi apua. Vastauksissa kävi ilmi, että Kivirannan koululla lisääikuisista on aina apua. Perusteluna yhteisöpedagogin työskentelylle kouluympäristössä oli muun muassa:

”Jokainen ammattitaitoinen, kuuntelu- ja vuorovaikutustaidot hallitseva, itseänsä kehittävä, sopeutumiskykyinen haastaviin ja muuttuviin tilanteisiin, joustavasti suhtautuva, toiset huomioonottava, yhteistyökykyinen persoona voi olla avuksi!”

Neljässä vastauksessa mainittiin, että vastaaja hyötyisi yhteisöpedagogeista oppilaiden sosiaalisten taitojen tukemisessa ja opettamisessa, muun muassa auttaa oppilasta selviämään erinäisistä tilanteista itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä. Eräs vastaajista näki yhteisöpedagogin henkilönä, joka olisi tarvittaessa käytettävissä erilaisissa ongelmatilanteissa. Yksi koulunkäyntiavustajista koki, että yhteisöpedagogi voisi olla

henkilö, jonka luokse oppilaat voisivat tulla kertomaan haasteistaan ja ongelmistaan. Samalla yhteisöpedagogi voisi motivoida ja luoda uskoa oppilaan tekemiseen.

Yhteisöpedagogia kaavailtiin yhdessä vastauksessa myös lisäopettajaksi, joka toimisi samanaikaisopettajana, käsiparina luokassa. Eräs opettaja kertoi vastauksessaan lapsilla olevan paljon ongelmia läksyjen hoidossa, runsaasti unohduksia, jotka työllistivät opettajaa. Yhteisöpedagogi voisi auttaa kyseistä opettajaa hänen mukaansa läksykerhon ohjaajana, reppuvihkojen tarkistajana sekä rästitehtävien huolehtijana ja tarkistajana. Lisäksi mahdollista yhteisöpedagogia hyödynnettäisiin kouluympäristössä välituntien ja väliaikojen ohjaajana.

Yksi kyselyyn vastanneista ei vastannut tämän aihepiirin kysymykseen lainkaan. Kolme vastaajaa eivät olleet varmoja helpottaisiko yhteisöpedagogi heidän työskentelyään. Yksi näistä vastaajista mainitsi, ettei tiedä mitä kyseisen ammattikunnan edustaja tekee.

7.5 Yhteisöpedagogin työtehtävät kouluympäristössä

Kyselyssämme oli valmiiksi aseteltuja yhteisöpedagogin mahdollisia työtehtäviä, joista vastaajat rastivat mielestään sopivimmat. Vastaajat saivat rastita vaihtoehtoista niin monta kuin kokivat sopiviksi yhteisöpedagogin työtehtäviksi. Yksi vastaajista ei ollut vastannut kyseiseen kohtaan lainkaan. Perusteluna oli se, että hän ei tiennyt yhteisöpedagogin työnkuvaa.

Viisi työtehtävää nousi kohderyhmämme vastauksista sopivimmiksi. Nämä työtehtävät saivat kukin 11/12 kannatusta. Näitä työtehtäviä olivat välituntitoiminnan järjestäminen ja kehittäminen, koulun kerhotoiminnan toteuttaminen, kouluyhteisön tapahtumien järjestäminen, kiusaamisen vastainen toiminta sekä luokkien ryhmäyttäminen. Yksi vastaajista oli maininnut kuitenkin ryhmäyttämisen kuuluvan opettajan vastuulle.

Kolme työtehtävää sai kannatusta 10/12. Näitä työtehtäviä olivat koulun ja vapaaajan nuorisotoiminnan välinen yhteydenpito, nuorisotiedotus- ja neuvontatyö sekä

oppilaiden yksilöohjaus elämänhallintaan liittyvissä asioissa. Yksi vastaaja oli maininnut oppilaiden yksilöohjauksen liittyvän enemmän yläkouluun.

Yhdeksän vastaajan mielestä yhteisöpedagogi voisi toteuttaa moniammatillista yhteistyötä kouluympäristössä. Kolme työtehtävää sai kannatusta 8/12. Nämä työtehtävät olivat koulun ulkopuolisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen, nivelvaiheen tukeminen alakoulusta yläkouluun sekä ehkäisevä päihdetyö. Kuuden vastaajan mielestä oppilaskuntatoiminnan ja/tai tukioppilastoiminnan toteuttaminen ja kehittäminen voisi olla yhteisöpedagogin työkenttää. Vähiten kannatusta sai (5/12) kodin ja koulun yhteistyön vahvistaminen.

7.6 Yhteisöpedagogin työn periaatteet ja tavoitteet kouluympäristössä

Kyselyssämme oli valmiiksi aseteltuja yhteisöpedagogin työn periaatteita ja tavoitteita pääsääntöisesti kouluympäristössä. Vaihtoehtoista vastaajat rastivat mielestään tärkeimmät. Vastaajat saivat rastita vaihtoehtoista niin monta kuin kokivat tärkeimmiksi yhteisöpedagogin työn periaatteiksi ja tavoitteiksi pääsääntöisesti kouluympäristössä. Tähän kohtaan saimme vastauksia 10/13. Vastaajista kolme ei ollut vastannut lainkaan. Yhden perusteluna oli, ettei hän tunne yhteisöpedagogin työnkuvaa.

Tärkeimmäksi yhteisöpedagogin työn periaatteiksi ja tavoitteiksi pääsääntöisesti kouluympäristössä nousi yhteisöllisyyden tukeminen ja edistäminen (9/10). Toiseksi tärkeimmäksi yhteisöpedagogin työn periaatteeksi ja tavoitteeksi koettiin ehkäisevä työ (8/10), joka käsittää oppilaiden syrjäytymisen riskien tunnistamisen ja sosiaalisen vahvistamisen. Seitsemän kysymykseen vastannutta näki koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tärkeänä periaatteena ja tavoitteena yhteisöpedagogin työlle kouluympäristössä.

Kaksi vaihtoehtoista sai kannatusta 4/10. Nämä olivat oppilaiden osallisuuden vahvistaminen kouluympäristössä sekä koulun yleisten kasvatustavoitteiden tuleminen nuorisotyöllisin keinoin ja menetelmin. Koulun toimintakulttuurin kehittäminen sai kannatusta 3/10.

7.7 Kohderyhmämme näkemyksiä ihannekoulusta

Kyselymme loppuosassa kysyimme kohderyhmältämme heidän näkemyksiään ihannekoulusta tai tulevaisuuden koulusta lapsille ja nuorille. Vastauksissa oli mahdollista myös tuoda ilmi asioita, joita he muuttaisivat koulussa. Ihannekoulu olisi yhden vastaajan mielestä kiireetön ja stressitön, erilaisuutta arvostava ja luova. Samainen vastaaja toivoi koulun olevan ympäristönä homeeton ja ergonominen. Toinen vastaaja toi esille luokkatilat, jotka hän toivoi olevan kaikille tilavat ja hyvät.

Kolmessa näkemyksessä tuli ilmi toive pienemmistä opetusryhmistä. Tämä vaikuttaisi siihen, että voitaisiin keskittyä enemmän toiminnallisuuteen opetustilanteissa. Yksi pienikokoisia ryhmiä toivova vastaaja muuttaisi yksilötyöskentelyn tiimityöskentelyksi. Toisessa vastauksessa toivottiin ihannekouluun kasvattajien joustavaa tiimityöskentelyä. Esille nousi myös henkilökunnan ammattitaitoisuus ja motivoituneisuus.

Kahdessa vastauksessa kävi ilmi myös yhteistyö kodin kanssa.

”Pitäisi panostaa enemmän kasvatukselliseen keskusteluun kollegoiden kanssa ja pyrkiä vielä tiiviimpään yhteistyöhön vanhempien kanssa.”

”Koulu on ihan ok. Oppimistulokset Suomen kouluissa huippuluokkaa. Ongelmat koulussa nykyisin perhelähtöisiä → huono puoli se, että koulu ei pysty niin paljoa vaikuttamaan.”

Kahdessa vastauksessa ihannekouluksi luonnehdittiin myös koulua, jossa kukaan ei kiusaisi ketään.

”Kukaan ei kiusaisi ketään ja kaikilla olisi hyvä olla.”

Erään vastaajan toivomuksena oli, että jokaiselle oppilaalle voitaisiin asettaa sopivat tavoitteet. Yhden vastaajan mielestä ihannekoulussa olisi joka päivä mahdollisuus kerhotuntiin keskellä päivää. Samaisen henkilön mielestä ihannekoulussa korostettaisiin liikunnan merkitystä. Yksi vastaaja kertoi ihannekoulussa olevan aina sellainen ihminen, jolla on aina aikaa juuri siihen ongelmaan, mikä vaivaa.

8. YHTEENVETO

Selvityksen tulosten analysoinnin jälkeen pohdimme, mitä yhtäläisyyksiä tuloksissa ja yhteisöpedagogin työtehtävissä ja työmahdollisuuksissa on Kivirannan koulun opetushenkilökunnan kanssa. Yhtäläisyyksiä pohdimme projektiopintojemme kautta tulleiden havaintojen ja kokemusten pohjalta.

Selvityksemme mukaan opettajien ja koulunkäyntiavustajien erityisosaamisena mainittiin kyky hallita sosiaalisia taitoja ja tilanteita. Yhteisöpedagogin erityisosaaminen kouluympäristössä on juuri tätä samaa. Havaitsimme asian projektiopintojemme kuлуessa. Kohtasimme projektiopintojemme aikana oppilaiden kanssa erilaisia sosiaalisia tilanteita. Tilanteet olivat niin positiivisia kuin negatiivisiakin. Esimerkkinä positiivisesta tilanteesta oli ryhmätilanne. Saimme oppilaat toimimaan erilaisissa ryhmissä luokan sisällä. Oppilaat oppivat työskentelemään muidenkin kuin oman parhaan luokkatoverinsa kanssa. Kuivakangas (2011, 123) toteaa, ettei sosiaaliset ja ryhmässä toimimisen taidot kehity luonnostaan, vaan niitä on harjoitettava tietoisesti.

Negatiivisesta tilanteensa voimme mainita kiusaamistilanteiden selvittelyn, joissa vaaditaan hyviä sosiaalisia taitoja. Lisäksi meillä oli aikaa kiusaamistilanteiden selvittelyyn, joihin opettajilla ei aina ollut aikaa. Näiden kiusaamistilanteiden selvittämiseksi suunnittelimme ja toteutimme kirjalliset kiusaamiskyselyt kohderyhmällemme. Samalla teimme myös molemmista luokista sosiogrammit selvittääksemme ja selventääksemme luokan sosiaalisia suhteita. Kohderyhmämme opettajat totesivat sosiogrammien tulosten helpottaneen heidän tuntityöskentelyään. Lisäksi projektissamme tavoitteena oli opettaa oppilaat itse selviytymään haastavistakin tilanteista, esimerkiksi riitatilanteista, puhumalla ilman aikuista. Selvityksessämme kävi myös ilmi kiusaamisen vastaisen toiminnan olevan mahdollinen työtehtävä yhteisöpedagogille kouluympäristössä.

Selvityksemme tuloksista kävi yhden opettajan taholta ilmi, että tärkeänä työn tavoitteena on antaa oppilaille valmiudet tulevien vuosien haasteisiin peruskoulussa. Projektiopintojemme pääpaino oli 6.luokkalaisten tukeminen yläkoulun kynnyksellä, toisin sanoen nivelvaiheen tukeminen, jonka kautta pyrimme antamaan oppilaille val-

miuksia selvitä erinäisistä tilanteista itsenäisesti siirtyessään yläkouluun. Yläkouluun siirtyminen on oppilaalle kasvun ja muutoksen aikaa. Tuttu alakouluympäristö muuttuu yläkouluympäristöksi, koulun aikuiset vaihtuvat, luokkakaverit voivat vaihtua ja muutenkin koetaan myllerrystä murrosiän alkaessa. Valmistelimme oppilaita kohtaamaan muun muassa näitä tilanteita erilaisten toimintojen kautta.

Selvityksessämme nivelvaiheiden tukeminen alakoulusta yläkouluun yhteisöpedagogin työtehtävänä ei koettu ensisijaisen sopivana. Projektiointojemme myötä meidän mielestämme nivelvaiheita tulisi tukea enemmän kouluympäristössä. Myös projektiointojemme kohderyhmien opettajat totesivat projektimme hyvät vaikutukset. Hyvät vaikutukset näkyivät tavallisessa kouluarjessa, esimerkiksi luokkahengen ja yleishengen paranemisena. Kohderyhmämme opettajat olivat varmoja siitä, että projektimme ansiosta kuudensien luokkien oppilaiden tie yläkouluun on aiempaa vaivattomampaa ja sopeutuminen yläkouluun helpompaa. Nivelvaiheet ja erilaiset siirtymät aiheuttavat kouluille haasteita, tästä syystä kouluissa tulisi olla enemmän sosiaaliin taitoihin liittyvää osaamista ja sosiaalisuuteen ohjaamista (Kuivakangas 2011, 120).

Selvityksemme tulosten perusteella opettajat pitivät tärkeänä asiana hyvää oppilaan tuntemusta, kasvattamista ja oppimaan ohjaamista. Projektiointojemme aikana opimme tuntemaan kohderyhmämme oppilaita yllättävän hyvin, vaikka toimimme koululla ainoastaan muutaman kuukauden ajan. Ohjaamistilanteet olivat meille tyypillisiä oppilaan kohtaamistilanteita. Meistä tuli tietyille oppilaille läheisiä aikuisia, saavutimme oppilaiden luottamuksen nopeasti. Koemme, että asiaan vaikutti juuri se, ettemme olleet opettajia. Oppilaat usein kertoivat meille asioita, joista eivät halunneet opettajilleen puhua. Näin ollen olimme linkki opettajien ja oppilaiden välillä. Projektiointojemme aikana opimme tuntemaan oppilaita erinäisten toimintojemme kautta. Samalla myös teimme kasvatustyötä ja autoimme oppilaita oppimisessa, jolloin myös oppimaan ohjaus nousi meidänkin osaamiseksi.

Selvityksessämme vastaajat valitsivat sopivimmat yhteisöpedagogin mahdolliset työtehtävät kouluympäristössä valmiiksi asteltujen kysymysten pohjalta. Yksi eniten kannatusta saanut työnkuva oli koulu yhteisön tapahtumien järjestäminen. Projektiointojemme yhteydessä toteutimme Hyvät tavat – teemaviikon käytöstapojen keräämiseksi. Teemaviikko huipentui koko koulun yhteiseen ystävänpäiväjuhlaan. Kivi-

rannan koululla oli pitkään ollut tavoitteena järjestää kyseinen teemaviikko, mutta kennelläkään ei ollut aiemmin aikaa sen järjestämiseksi. Näin ollen yhteisöpedagogin yhtenä työtehtävänä voisi olla koulu yhteisön tapahtumien järjestäminen.

Toinen eniten kannatusta saanut yhteisöpedagogin mahdollinen työtehtävä oli luokkien ryhmäyttäminen. Toteutimme ryhmäyttämistä projektipintojemme aikana. Kohderyhmämme toinen 6. luokka oli hajanainen, läpi projektimme teimme ryhmäytymisharjoitteita tämän luokan kanssa. Huomasimme itse luokan muuttuvan toimivammaksi yhdeksi ryhmäksi hajanaisen sijaan. Selvityksessä tuli yhdeltä taholta ilmi, että ryhmäyttäminen kuuluu opettajan vastuulle. Me kuitenkin näemme asian niin, että ryhmäyttäminen voisi onnistua paremmin jos ryhmäyttäjä olisi joku muu kuin luokan oma opettaja. Opettaja tuntee oppilaansa ja heidän koulumenestyksensä. Erityinen luokan ryhmäyttäjä osaisi jättää tällaiset asiat huomioimatta.

Yhteenvedona voimme todeta, että selvityksestämme nousi esille yhtäläisyyksiä projektipintojemme aikana tekemiemme havaintojen ja kokemusten kanssa. Kuitenkin joitakin pieniä eroavaisuuksia oli havaittavissa, esimerkiksi ryhmäyttämisen toteuttajasta. Koemme, että yhteisöpedagogeille löytyisi lähes valmiita työtehtäviä kouluympäristössä.

9. POHDINTA

Tämän selvityksen tavoitteena oli selvittää Kivirannan koulun opetushenkilökunnan arkipäiväisiä tilanteita. Samalla tavoitteena oli selvittää Kivirannan koulun ja yhteisöpedagogien yhteistyömahdollisuuksia sekä yhteisöpedagogin mahdollisia työtehtäviä kouluympäristössä. Tässä luvussa pohdimme tavoitteidemme saavuttamista. Pohdimme myös tutkimusetiikkaa sekä kokoamme omia ajatuksiamme yhteisöpedagogin sijoittumisesta alakouluympäristöön.

Koemme päässeemme opinnäytetyössämme asettamiimme tavoitteisiin. Tekemämme kyselylomakkeen myötä selvisi millaista Kivirannan koulun opetushenkilökunnan arki koulussa on, mitä on heidän erityisosaamisensa, työnsä tavoitteet niin huippu-

hetket kuin haastavatkin tilanteet oppilaiden kanssa. Lisäksi saimme selville millaisiin työtehtäviin Kivirannan koulun opetushenkilökunta yhteisöpedagogin sijoittaisi sekä millaisia työn tavoitteita ja periaatteita yhteisöpedagogin työskentely kouluympäristössä vaatisi. Kyselyn kautta saimme selville myös tilanteita, joissa yhteisöpedagogi voisi olla helpottamassa Kivirannan koulun opetushenkilökunnan työskentelyä.

Selvityksemme oli laadullinen, joten siitä saatuja tuloksia ei voi suoranaisesti yleistää koskevaksi kaikkia alakouluja. Lisäksi yleistettävyyteen vaikuttaa se, että selvityksemme tuloksista esille tulleet arjen tilanteet ovat jokaisen vastaajan omia kokemuksia, jotka ovat kaikilla ainutlaatuisia. Vastausten määrä oli lisäksi suhteellisen pieni, mikä ei tässä tapauksessa vaikuta selvityksemme luotettavuuteen, mutta vaikuttaa kuitenkin tulosten yleistettävyyteen.

Opinnäytetyömme selvityksen tuloksista nousi esiin muutamia mielenkiintoisia asioita, jotka jäivät mietityttämään meitä. Yhtenä näistä asioista oli yhteisöpedagogin työnkuvan tunnettavuus. Kivirannan koulu sijaitsee lähellä Humanistisen ammattikorkeakoulun Tornion kampusta. Tästä johtuen Kivirannan koululla on ollut harjoittelussa useita Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijoita. Silti yhteisöpedagogin koulutus ja mahdollinen työnkuva eivät olleet osalle kohderyhmäläisistämme selkeitä. Lisäksi liitimme kyselymme tueksi materiaalia, josta selviää yhteisöpedagogin mahdollisia työtehtäviä kouluympäristössä. Ilmeisesti tähän taustamateriaaliin eivät kaikki kohderyhmäläisemme olleet tutustuneet. Pohdimme jälkeinpäin, olisiko jokaiseen kyselylomakkeeseen tullut liittää kyseinen taustamateriaali erikseen.

Toinen mielenkiintoinen asia, jota jäimme pohtimaan, oli Kivirannan koulun ja oppilaiden kotien ja huoltajien välinen yhteistyö. Selvityksemme tuloksista käy ilmi useassa eri kohdassa kodin ja koulun yhteistyö. Tulosten mukaan useat oppilaiden ongelmat ja koulukäyttäytyminen muotoutuu kotona tapahtuneiden asioiden pohjalta. Kohderyhmä halusi työstää kodin ja koulun yhteistyötä, mutta siihen ei ollut vastaajillamme tarpeeksi aikaa. Selvityksemme tuloksista kävi kuitenkin ilmi, ettei opetushenkilökunta pitänyt yhteisöpedagogin työtehtävänä kodin ja koulun yhteistyön vahvistamista sopivimpana. Näemme kuitenkin itse asian toisin. Jos opetushenkilökunnalla ei itsellään ole aikaa hoitaa kodin ja koulun välistä yhteistyötä niin intensiivisesti kuin olisi ehkä tarpeen, niin miksei joku toinen henkilö, jolla olisi aikaa paneutua, voisi ot-

taa tätä asiaa huolehtiakseen. Itse koemme, että yhteisöpedagogi voisi olla mahdollinen kodin ja koulun yhteistyön vahvistaja.

Opinnäytetyömme selvityksen pohja-ajatuksena oli se, että yhteisöpedagogit olisivat yhdenvertaisia toimijoita kouluympäristössä. Näkemyksemme on, että yhteisöpedagogit olisivat kouluympäristössä lisäresursseja ja ammattilaisia, joiden läsnäololla olisi positiivinen vaikutus koko kouluyhteisöön. Jo projektiohjelma-ajaksen aikana yritimme tuoda tätä näkemystämme ilmi kouluympäristössä. Kuitenkin koimme, että kouluympäristössä olemisemme oli ei-toivottua. Tarkoituksenamme ei ollut astua kenenkään varpaille tai arvostella kenenkään arvokasta työtä koulussa. Joten toivoimme, ettei meillekään tehtäisi näin. Olisi tärkeää, että koulun opetushenkilökunta ymmärtäisi myös yhteisöpedagogin työn arvokkuuden. Kun tästä patti-tilanteesta päästäisiin ylitse, mahdollistaisi se toimivan yhteistyön. Toimiva yhteistyö palvelisi osaltaan niin oppilaita kuin opetushenkilökuntaa.

Opinnäytetyössämme on kattava teoreettinen viitekehys selvittämämme aiheen tukena. Opinnäytetyömme viitekehyksessä on kaksi selkeää teemaa: nuorisotyö ja koulu. Näiden teemojen tarkoituksena on antaa opinnäytetyömme lukijoille perustiedot nuorisotyön ja koulun toimintaympäristöistä, käytännön työstä ja toiminnasta sekä kummankin toimintaa ohjaavista lainalaisuuksista. Mielestämme teoreettinen osuus antaa hyvän pohjatiedon nuorisotyössä ja kouluympäristössä työskentelystä. Erityisesti ajatellen yhteisöpedagogien näkökulmaa työmme on äärimmäisen hyödyllinen. Toivomme, että opinnäytetyömme on osanaan viitoittamassa yhteisöpedagogeille tietä osaksi koulujen henkilökuntaa.

LÄHTEET

Aaltonen, Kimmo. (toim.) 2007. Nuorisolakiopas. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Aaltonen, Kimmo. (toim.) 2011. Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Antikainen, Ari. Rinne, Risto. & Koski, Leena. 2006. Kasvatus-sosiologia. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Arajärvi, Pentti. & Aalto-Setälä, Merja. 2004. Opetuslainsäädännön käsikirja. Helsinki: Edita Prima Oy.

Cederlöf, Petri. 1998. Nuorisotyön yhteiskunnallinen merkitys. Perustietoja, poimintoja ja haarukkapaloja nuorisotyöstä sekä sen asemasta suomalaisessa yhteiskunnassa. NUORAn julkaisuja nro 8. Helsinki: Nuorisoasiain neuvottelukunta.

Cederlöf, Petri. 2004. Nuorisotyö ja sen haasteet pienissä kunnissa. Laadullinen tutkimus nuoriso-ohjaajien ja nuorisotyöstä vastaavien työntekijöiden työstä sekä kunnallisen nuorisotyönsisällöstä ja asemasta. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja E. Yhteisjulkaisut 1/2004.

Danska-Honkala, Katja. & Poteri, Martti. 2011. Kohdennettu nuorisotyö sosiaalisen vahvistamisen kontekstissa. Teoksessa Lundbom, Pia. & Herranen, Jatta. (toim.) 2011. Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaalit 24/2011, 127-149.

Eskola, Jari. & Suoranta, Juha. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Vastapaino.

Hellström, Martti. 2008. Sata sanaa opetuksesta. Keskeisten käsitteiden käsikirja. Juva: PS-kustannus. Opetus 2000.

Hirsjärvi, Sirkka., Remes, Pirkko. & Sajavaara, Paula. 2005. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Kirjayhtymä Oy.

Holopainen, Pirkko. Ojala, Terhi. Orellana, Kaija. & Miettinen, Tarja. (toim.) 2005. Siirtymät sujuviksi – ehyttä koulupolkua rakentamassa. Opetushallituksen moniste 6 / 2005. Helsinki: Opetushallitus. Viitattu: 30.10.2011.

http://www.oph.fi/download/47165_siirtymat.pdf.

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011. Uusiutuva koulu ja nuorisotyö –hanke. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu: 20.10.2011.

<http://www.humak.fi/tutkimus/hankkeet/uusiutuva-koulu-ja-nuorisotyö-hanke>.

Jyväskylän yliopisto 2011a. Fenomenologinen tutkimus. Jyväskylän yliopisto: Jyväskylän yliopiston Koppa. Viitattu: 2.11.2011.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/fenomenologinen-tutkimus>.

Jyväskylän yliopisto 2011b. Teemoittelu. Jyväskylän yliopisto: Jyväskylän yliopiston Koppa. Viitattu 4.11.2011.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/teemoittelu>.

Jyväskylän yliopisto 2011c. Tyypittely. Jyväskylän yliopisto: Jyväskylän yliopiston Koppa. Viitattu 4.11.2011.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/tyypittely>.

Kettunen, Timo. 2007. Uuteen kouluun. Opettajan ja rehtorin työkirja. Juva: PS-kustannus.

Koivisto, Kirsi. 2000. Perusopetuksen kerhotoiminta murroksessa. Nuorison sivistämisestä turvallisiin iltapäiviin. Oulu: Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan pro gradu – tutkielma.

Kuivakangas, Johanna. 2011. Kohti yhteisöllistä koulua. Teoksessa: Pohjola, Kirsi. (toim.) Uusi koulu. Oppiminen mediakulttuurin aikakaudella. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. 119–130.

Kyllönen, Jaana. 2009. Tutkiva ja kehittävä työote. Luentomateriaali 24.8.2009-7.10.2009. Tornio: Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Lahtinen, Matti. & Lankinen, Timo. 2009. Koulutuksen lainsäädäntö käytännössä. Porvoo: Tietosanoma Oy.

Launonen, Leevi. & Pulkkinen, Lea. (toim.) 2004. Koulu kasvuyhteisönä. Kohti uutta toimintakulttuuria. Juva: PS-kustannus. Opetus 2000.

Merimaa, Erkki. & Virtanen, Pirkko. 2007. Koulunkäyntiavustajan kirja. Juva: PS-kustannus.

Metso, Tuija. 2004. Koti, koulu ja kasvatus – kohtaamisia ja rajankäyntejä. Turku: Painosalama Oy.

Nuorisolaki 72/2006

Nykyri, Päivi. & Salonen, Kristiina. 2008. Kouluyhteisöön kuulumisen tukee lapsen mielenterveyttä. Helsingin Sanomien verkkojulkaisu 5.7.2008. Viitattu: 8.11.2011.

<http://www.hs.fi/paakirjoitus/artikkeli/Kouluyhteis%C3%B6%C3%B6n+kuuluminen++tukee+lapsen+mielenterveytt%C3%A4/HS20080705SI1MA01h35>.

Opetushallitus 2004. Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet 2004. Helsinki: Opetushallitus. Viitattu: 30.10.2011.

http://www02.oph.fi/ops/apip/apip_perusteet.pdf.

Opetushallituksen moniste 6 / 2005. Helsinki: Opetushallitus, 9–14. Viitattu: 30.10.2011. http://www.oph.fi/download/47165_siirtymat.pdf

Opetushallitus 2011a. Aamu- ja iltapäivätoiminta. Opetushallitus. Viitattu: 21.10.2011.
[http://www.oph.fi/koulutus ja tutkinnot/aamu- ja iltapaivatoiminta](http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/aamu- ja_iltapaivatoiminta).

Opetushallitus 2011b. Koulun kerhotoiminta. Opetushallitus. Viitattu: 21.10.2011.
[http://www.oph.fi/koulutus ja tutkinnot/perusopetus/koulun kerhotoiminta](http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/koulun_kerhotoiminta).

Perttula, Juha 2005. Kokemus ja kokemuksen tutkimus: Fenomenologisen erityistieteen tieteenteoria. Teoksessa Juha Perttula ja Timo Latomaa (toim.) Kokemuksen tutkimus. Tartu: Dialogia, 115-162.

Pietarinen, Janne. 2005. Yhtenäinen perusopetus – mitä yhtenäisyys on? Teoksessa: Holopainen, Pirkko. Ojala, Terhi. Orellana, Kaija. & Miettinen, Tarja. (toim.) 2005. Siirtymät sujuviksi – ehyttä koulupolkua rakentamassa.

Perusopetuslaki 628/1998

Sarha, Marja-Liisa. (toim.) 2005. Nuorisotyötä koulussa. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaalit 13/2005.

Tornion kaupunki 2007a. Kivirannan koulu. Tornion kaupunki. Viitattu: 20.10.2011.
<http://www.tornio.fi/Kivirannankoulu>.

Hei!

KYSELY

Olemme Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijoita ja teemme parhaillamme opinnäytetyötämme, jonka tarkoituksena on kartoittaa koulun ja yhteisöpedagogien yhteistyömahdollisuuksia sekä yhteisöpedagogien työmahdollisuuksia kouluympäristössä (Kivirannan koululla).

Opinnäytetyömme tilaajana toimii Humanistisen ammattikorkeakoulun Uusiutuva koulu ja nuorisotyö –hanke. Kyselyn vastauksia käytämme opinnäytetyössämme ja mahdollisesti Uusiutuva koulu ja nuorisotyö –hanke hyödyntää opinnäytetyömme tuloksia. Kyselyyn vastataan nimettömänä, jolloin jokaisen vastaajan henkilöllisyys säilyy salassa.

Annatko luvan käyttää vastauksiasi opinnäytetyömme aineistona?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

Terveisin: Mirva Vähä & Sanna Katajaisalo

Pyydämme Sinua kertomaan näkemyksiäsi ja kokemuksiasi seuraaviin kysymyksiin.

1. Mitä ammattialaa edustat? _____

2. Millaisia tavoitteita sinulla on työssäsi? (Niin lakisäätteisiä kuin henkilökohtaisia ammatillisia tavoitteitasi)

---

3. Kuvaa työsi tyypillisiä tilanteita ja kohtaamisia esimerkiksi lasten, muiden ammattilaisten ja vanhempien kanssa.

---

4. Millaisia suhteita sinulla on eri toimijoihin? (Monialainen yhteistyö esim. Nuorisotyöntekijät, iltapäiväkerhon ohjaajat, opettajat, koulunkäyntiavustajat, koulusosionomi)

---

5. Ketkä ovat tärkeitä tekijöitä (henkilöitä) työympäristössäsi? Perustele miksi.

---

6. Mitä on sinun ja ammattiryhmäsi ammatillinen erityisosaaminen?

---

7. Kerro jostain työsi huippuhetkestä, joka innosti, ilahdutti ja olit ylpeä onnistumisestasi.

7a. Mikä teki hetkestä onnistuneen?

7b. Mitkä tekijät mahdollistivat onnistumisesi?

---

8. Onko työssäsi ollut hetkiä, joissa olet tarvinnut toisen ammattialan edustajan avustusta?

Kyllä_____

Ei_____

8a. Jos vastasit kyllä, mitä ammattialaa hän edusti? Kuvaile tilannetta.

8b. Olisiko yhteisöpedagogista voinut olla kyseisessä tilanteessa apua?

Kyllä_____

Ei_____

Perustele:

---

9. Millaiset asiat/tilanteet (oppilaiden kanssa) koet haasteellisiksi koulussa työskennellessäsi?

9a. Jos kouluympäristössä työskentelisi yhteisöpedagogi, voisiko hän helpottaa työskentelyäsi? Perustele:

---

10. Mitä työtehtäviä mielestäsi yhteisöpedagogi voisi toteuttaa kouluympäristössä? Rastita mielestäsi sopivimmat.

- ☐ Koulun ulkopuolisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen (kuten retket, opintokäynnit, tutustumismatkat, leirikoulut ym.)
- ☐ Välituntitoiminnan järjestäminen ja kehittäminen
- ☐ Koulun kerhotoiminnan toteuttaminen
- ☐ Oppilaskuntatoiminnan ja/tai tukioppilastoiminnan toteuttaminen ja kehittäminen
- ☐ Koulu yhteisön tapahtumien järjestäminen (juhlat, teemaviikot, tapahtumat)
- ☐ Kodin ja koulun yhteistyön vahvistaminen (vanhempainillat, vanhempaintapahtumat)
- ☐ Nivelvaiheen tukeminen alakoulusta yläkouluun
- ☐ Koulun ja vapaa-ajan nuorisotoiminnan välinen yhteydenpito (toiminnasta tiedottaminen koulussa, yhteiset hankkeet, ryhmät)
- ☐ Nuorisotiedotus- ja neuvontatyö
- ☐ Ehkäisevä päihdetyö
- ☐ Kiusaamisen vastainen toiminta
- ☐ Moniammatillinen yhteistyö (oppilashuoltotyö, etsivä nuorisotyö ym.)
- ☐ Oppilaiden yksilöohjaus elämänhallintaan liittyvissä asioissa (sovittelutoimintaan osallistuminen, tukihenkilönä toiminen, ns. parkkitoiminta ym.)
- ☐ Luokkien ryhmäyttäminen
- ☐ Jokin muu, mikä?

---

11. Mitkä seuraavista vaihtoehtoista voisi olla yhteisöpedagogin työn periaatteita ja tavoitteita pääsääntöisesti kouluympäristössä? Rastita mielestäsi tärkeimmät.

- ☐ Yhteisöllisyyden tukeminen ja edistäminen
- ☐ Ehkäisevä työ: Oppilaiden syrjäytymisen riskien tunnistamista ja sosiaalista vahvistamista
- ☐ Oppilaiden osallisuuden vahvistamista koulu yhteisössä (oppilaat itse aktiivisina toimijoina)
- ☐ Koulu yhteisön hyvinvoinnin edistäminen (työrauha, kouluviihtyvyys, moniammatillinen yhteistyö koulun sisäisten ja ulkopuolisten toimijoiden kanssa)
- ☐ Koulun yleisten kasvatustavoitteiden tukemista nuorisotyöllisin keinoin ja menetelmin
- ☐ koulun toimintakulttuurin kehittäminen
- ☐ Joitain muuta, mitä?

---

12. Millainen olisi mielestäsi ihannekoulu tai tulevaisuuden koulu lapsille ja nuorille? Mitä muuttaisit koulussa?

---

13. Vapaa sana:

KIITOS
vastauksistasi!
Hyvää syksyn jatkoa!

Koulussa toimivien nuorisotyöntekijöiden työnkuva

Olen kokoaikaisesti kouluyhteisössä työskentelevä nuorisotyöntekijä

- Kyllä
- En
-

Jos teet työtäsi kouluyhteisössä, paljonko sen osuus on suhteessa työhön muissa toimintaympäristöissä?

Mitä muut työsi toimintaympäristöt ovat?

1) Työtehtäväni koulussa toimiessani säännöllisesti kuuluvat

- koulun ulkopuolisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen (kuten retket, opintokäynnit, tutumismatkat, leirikoulut ym.)
- välituntitoiminnan järjestäminen ja kehittäminen
- koulun kerhotoiminnan toteuttaminen
- oppilaskuntatoiminnan ja/tai tukioppilastoiminnan toteuttaminen ja kehittäminen
- kouluyhteisön tapahtumien järjestäminen (juhlat, teemaviikot, tapahtumat)
- kodin ja koulun yhteistyön vahvistaminen (vanhempainillat, vanhempain tapahtumat)
- nivelvaiheiden tukeminen alakoulusta yläkouluun ja yläkoulusta jatko opintoihin (yhteistyö opinto-ohjauksen kanssa)
- koulun ja vapaa-ajan nuorisotoiminnan välinen yhteydenpito esim. toiminnasta tiedotus koulussa, yhteiset hankkeet, ryhmät
- nuorisotiedotus- ja neuvontatyö
- ehkäisevä päihdetyö
- kiusaamisen vastainen toiminta
- moniammatillinen yhteistyö (oppilashuoltotyö, etsivä nuorisotyö ym.)
- nuorten yksilöohjaus elämänhallintaan liittyvissä asioissa (sovittelutoimintaan osallistuminen, tukihenkilönä toimiminen, ns. parkkitoiminta ym.)
- joustavaan perusopetukseen osallistuminen (Jopo-luokka)
- jokin muu

2) Työni periaatteet ja tavoitteet ovat pääsääntöisesti

- yhteisöllisyyden tukeminen ja edistäminen koulussa
- yhteisöllisyyden tukemista asuinalueella ja vapaa-ajalla
- ehkäisevä työ: nuorten syrjäytymisen riskien tunnistamista ja sosiaalista vahvistamista
- nuorten osallisuuden vahvistamista kouluyhteisössä (oppilaat itse aktiivisina toimijoina)
- kouluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen (työrauha, kouluviihtyvyys, moniammatillinen yhteistyö myös koulun sisäisten sekä ulkopuolisten toimijoiden kanssa nuoren vapaa-ajalla)
- koulun yleisten kasvatustavoitteiden tukemista nuorisotyöllisin keinoin ja menetelmin (oppimisympäristöjen laajentaminen, toiminnallisuus, nuoren osallisuus)
- koulun toimintakulttuurin kehittämistä
- jotain muuta

3) Koulussa toteutettavasta nuorisotyöstä on laadittu kirjallinen suunnitelma

- Kyllä
- Ei

Jos vastasit ”kyllä”, vastaa seuraaviin kysymyksiin:

3.1. Ketkä ovat suunnitelman laatineet?

3.2. Mitä asioita suunnitelmaan on kirjattu?

Arvostava KESKUSTELU

Vaihtakaa ryhmässä keskustellen ajatuksia seuraavista kysymyksistä opetuspalveluiden- ja nuorisopalveluiden henkilöstön kesken

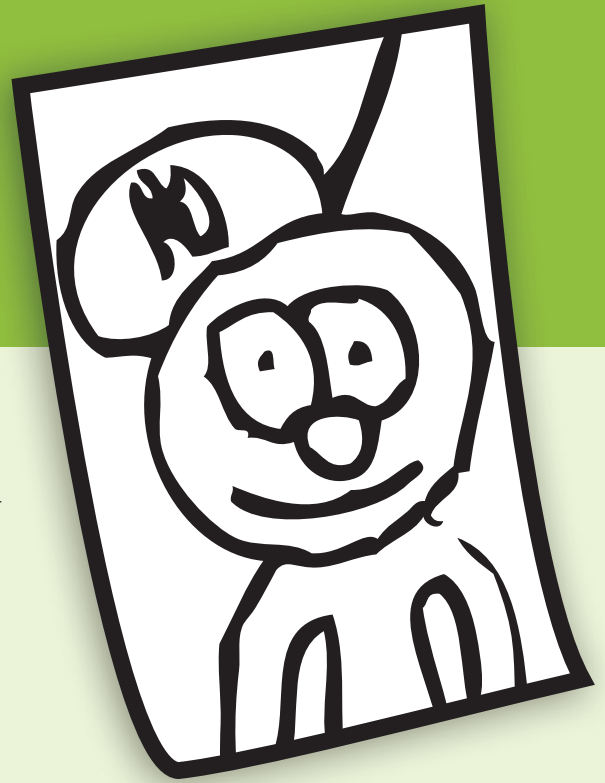
1. Mikä on ammatillinen perustehtäväsi? Mihin se perustuu?
2. Millaisia tavoitteita sinulla on työssäsi?
3. Kuvaa työsi ympäristöä (millaisessa toimit) ja millaisia suhteita sinulla on eri toimijoihin?
4. Ketkä tai mitkä ovat tärkeitä tekijöitä työympäristössäsi? Miksi?
5. Mitä kertoisit omasta ammatillisesta ryhmästäsi (opettajana tai nuorisotyöntekijänä) muille?
6. Mitä on sinun/ryhmäsi ammatillinen erityisosaaminen?
7. Kerro jostain työsi huippuhetkestä, joka innosti, ilahdutti ja olit ylpeä onnistumisesta sekä haluaisit kokea useammin tällaista
  - mikä teki hetkestä onnistuneen
  - millaisia taitoja ja kykyjä sinulla oli, että tuo onnistuminen oli mahdollista
  - miten olet hankkinut kyvyt tai taidot
  - mitä muut tekivät onnistumisen mahdolliseksi
  - miten yhteistyö toimi onnistumisessa muiden kanssa
  - millainen olisi työsi ja organisaatiosi tulevaisuudessa, jotta edellä kuvattuja onnistumisia olisi enemmän?

Arvioikaa lopuksi kaikkien haastattelujen jälkeen

8. Mitä opitte itsestänne/toisistanne ammatillisesti tästä haastattelusta?
9. Mikä meitä toimijoita (opetus/nuorisotyö) yhdistää tai erottaa?

CURRICULUM VITAE

Nuorisotyön asiantuntija koulussa, yhteisöpedagogi(AMK)

Syntymäpaikka

Olen valmistunut ammattikorkeakoulusta kansalaistoinnin ja nuorisotyön koulutusohjelmasta.

Ikä

Ammattikorkeakoulujen syntyajoista lähtien koulu on ollut tärkeä yhteistyökumppani ja vahvistunut toimintaympäristökseni 2000-luvulla. Olen alkanut toimia kasvattajana kouluyhteisössä yhdessä moniammatillisen henkilöstön kanssa.

Visio

Yhteisöllinen pedagogiikka. Yhteisöpedagogina olen rakentamassa edellytyksiä turvalliselle ryhmälle. Turvallisessa ryhmässä ryhmän jäsenet voivat ilmaista tunteitaan ja oppivat sosiaalisia taitoja sekä tulevat tietoisiksi ryhmäprosesseista. Ollakseen ryhmän jäsen ja osa yhteisöä, jokaisen pitää tuntea itsensä tarpeelliseksi ja arvokkaasti oman elämänsä subjektiksi.

Arvot

Jokaisella on isot haaveet ja suuret pelot - tahdon juuri tuollaisen!

Kuka olen?

Yhteisöllinen pedagogiikka on käyttöteoriani, joka rakentuu luottamuksesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä.

Minua ohjaavan nuorisolain mukaan tehtäväni on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, innostaa nuoria osallistumaan ja vaikuttamaan yhteiskunnassa aktiivisina kansalaisina. Uskon yhteisöllisyyteen, yhdenvertaisuuteen sekä kohtaamiseen. Tavoitteeni on nuorten kas-

vu- ja elinolojen parantaminen yhdessä nuorten, muiden ammattilaisten ja vanhempien kanssa. Laki velvoittaa minua monialaiseen yhteistyöhön. Olen todennut, että meillä nuorisotyön ja opetuksen sekä sosiaali- ja terveysalan ammattilaisilla on ohjaavissa laeissamme paljon yhteisiä tavoitteita kuten nuorten kuuleminen ja osallisuus. Jaettu asiantuntijuus lasten ja nuorten hyväksi heidän kasvuympäristöissään tuntuu luontevalta.

Olen siellä, missä nuoret minua tarvitsevat.

Mitä olen tehnyt – työkokemus

Vahvuuteni on nuorisotyön asiantuntijuus ehkäisevässä työssä, osaamiseni näkyy nuorten kohtaamisessa ja yhteisön innostamisessa. Työssäni olen toiminut monialaisissa yhteistyöverkostoissa koulussa ja linkittyen nuorten muihin kasvuympäristöihin. Olen toiminut ala- ja yläkouluissa sekä toisen asteen oppilaitoksissa koulun ja nuorisotyön yhteistyötä mallintavissa projekteissa. Kunnassa työkuvaani on kuulunut koulussa tehtävä nuorisotyö ja toimiminen nuorten vapaa-ajalla. Roolini on ollut **kasvattaja, läsnä oleva aikuinen, kuuntelija, innostaja, ohjaaja ja koordinaattori**. Olen ollut **linkki, liima ja äänitorvi** nuorten sekä muiden koulussa toimivien kasvattajien sekä vanhempien kanssa.

Taidot

- yksilö- ja ryhmäohjaus sekä ryhmäprosessien vahvistaminen
- vuorovaikutus ja viestintä
- suunnittelu ja organisointi
- kehittäminen
- monialainen verkostotyö
- informaali kasvatus ja nonformaali oppimisen ohjaus

Osaaminen elämänhallinnan tukijana

- osallisuus, demokratia ja kansalaisuus
- elämänhallinnan taitojen vahvistaminen
- nuorisotiedotus ja -neuvonta
- seksuaalisuus, päihteet ja terveys
- liikenne ja turvallisuus
- kansainvälisyys ja monikulttuurisuus
- medialukutaito
- työelämä- ja opiskeluvalmiudet, oppimismotivaatio
- tunnetaidot ja itsetuntemus yksilönä ja kouluyhteisössä

Työkalupakki

Mitä sinulle kuuluu? Kysymys on keskeinen työkaluni. Keskustelen ja minulla on aikaa läsnäoloon. Pyrin, että toiminnallani innostaisin nuorta toimimaan aktiivisesti muissa toimiympäristöissään ja olemaan aktiivinen palveluja käyttävä kansalainen esimerkiksi harrastamalla. Järjestän nuorten kanssa aiheista **teemaviikkoja, kerhoja, ryhmä- ja pienryhmätointia ja luokkaprojekteja**. Olen **sillanrakentaja** nuoren ja häntä ympäröivän maailman välillä.

Toiveet yhteistyölle: innostava dialogi & voimaannuttava kumppanuus

Teemme töitä yhdessä nuorten kanssa. Toivon, että voimme yhdessä määritellä työn tavoitteita ja rakentaa kouluyhteisöä, jossa on viihtyisä sekä hyvinvoiva ilmapiiri aikuisille ja nuorille. Yhteiseen kasvatustehtävään koulussa tarvitaan myös järjestöjen ja kolmannen sektorin toimijoiden osaamista.

Tavoitteellinen yhteistyö vaatii:

- pelisäännöt
- asiantuntijuuksien yhdistäminen
- luottamus ja toisen kunnioittaminen
- rajojen ylittäminen ja joustavuus
- avoin keskustelu
- sitoutuminen yhteistyöhön
- ennakoluulon asenne yhteistyöhön